कर्नाटक सरकार

सार्वजनिक शिक्षण विभाग

कलिका चेतरिके

2022-23

विद्यार्थी अध्ययन कृती पुस्तक

प्रथम भाषा मराठी

भाग - I

5

इयत्ता:-५वी

समग्र शिक्षण कर्नाटक, बेंगळूर

आणि

राज्य शिक्षण संशोधन आणि प्रशिक्षण संस्था, बेंगळुरू

ಸಂದೇಶ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 2020ನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 2020 ರ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ವಿನ್ಯಾಸ, ಕಲಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆ, ತರಗತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮರುವಿನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಸಮೃದ್ಧ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಹಲವು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನಿಪುಣ್ ಭಾರತ್ ಮಿಷನ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾ ಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗದಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಅಡೆತಡೆಗಳಾಗಿ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಔಪಚಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ನಿರಂತರತೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಹ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆ ಆಗದಿರುವುದನ್ನು ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ತಿಳಿಸಿವೆ. ಈ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಬೇಕಿದೆ. ಸದರಿ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ **'ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ'** ಎಂಬ ವಿನೂತನ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು 2022–23ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸಕ್ತ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಆಶಯ ನನ್ನದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ವಯ ಈ ವಿನೂತನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಅಂತಸ್ಸತ್ವದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲಾಖೆಯ ಸರ್ವರೂ, ಪೋಷಕವರ್ಗ ಮತ್ತು ಭಾಗೀದಾರರೆಲ್ಲರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಭವಾಗಲಿ............

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಸಿ. ನಾಗೇಶ್
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ
ಹಾಗೂ ಸಕಾಲ ಸಚಿವರು

ಮುನ್ನುಡಿ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ–2020ರ ಆಶಯದಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಆದರೆ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಳೆದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂತರವನ್ನು ನೀಗಿಸಲು 2022–23ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಎಂಬ ವಿನೂತನ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಉಪಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಸಂಖ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಮಗು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಗಳಿಸಲೇಬೇಕಿದ್ದ **ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳು** ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಕ್ತ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ **‘ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಕಲಿಕಾ ಫಲ’**ಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಚಟುವಟಿಕೆ ರೂಪಿಸಿ, ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ **‘ನಿಪುಣ್ ಭಾರತ್’, ‘ವಿದ್ಯಾಪ್ರವೇಶ್’ನಂತಹ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.** ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ, ಕಲಿಕಾ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕ ಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿವೆ. ಚಟುವಟಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ‘ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿ’ಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೀರೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ DSERT ಹಾಗೂ SSK ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಜೀಮ್ ಪ್ರೇಮ್‌ಜೀ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ ಇಲಾಖೆಯ ಪರವಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಡಾ. ಎಸ್. ಸೆಲ್ವಕುಮಾರ್, ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ಆಶಯ ನುಡಿ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯವೂ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದಿಂದಾಗಿ ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಯ ಉಂಟಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ವೇದ್ಯ. ಇದನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋವಿಡ್–19 ನಿಂದಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ವಿದ್ಯಾಗಮ, ಸಂವೇದ, ವಿಶೇಷ ಸೇತುಬಂಧ ಮುಂತಾದ ಪರ್ಯಾಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೂ ಮುಖಾಮುಖಿ ತರಗತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಂತರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ **ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ** ಉಪಕ್ರಮವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಶಿಶು ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ವಿನೂತನ ಪ್ರಯತ್ನ. ಸರಿಸುಮಾರು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಡೆಯದೇ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ರೂಪಿಸಿದ ಉಪಕ್ರಮ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಉಪಕ್ರಮದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗೀದಾರರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಡಾ. ವಿಶಾಲ್ ಆರ್., ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಆಯುಕ್ತರು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ಆರಂಭಿಕ ನುಡಿ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೋವಿಡ್–19ರ ಕಾರಣದಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕ ತರಗತಿಗಳು ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಡೆಯದೇ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಏರುಪೇರುಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು 2022–23ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ **ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು** ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯಾ ತರಗತಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಿ ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಾವು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಕಲಿಕಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಿರಿ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಪೂರೈಸುವಿರಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಶಾಲಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಗದಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಗಳಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ನಂಬಿರುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಪಲ್ಲವಿ ಆಕುರಾತಿ, ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕರ್ನಾಟಕ

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಹೊಸ ಶತಮಾನದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ–2020ರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೋವಿಡ್ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾಗಮ, ಸಂವೇದದಂತಹ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ನಡುವೆಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ವಾಸ್ತವದ ಸಂಗತಿ. ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟ, ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಪೂರೈಸುವ ಯೋಜನೆಯೇ **'ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ'** ಉಪಕ್ರಮ. ಈ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಉಪಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷಗಳ ಆಯ್ದ ಕಲಿಕಾಫಲಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಕ್ತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಕಲಿಕಾಫಲಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ 'ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿ' ಮತ್ತು ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ಪೂರಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ 'ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆ'ಗಳ ಪುಸ್ತಕ ಎಂಬ ಎರಡು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾಫಲಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗೀದಾರರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಇಲಾಖಾ ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು ಅಜೀಮ್ ಪ್ರೇಮ್‌ಜೀ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಇವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶುಭವಾಗಲಿ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮಂಗಲ ವಿ.
ನಿರ್ದೇಶಕರು, ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

परिकल्पना आणि मार्गदर्शन

डॉ . सेल्वकुमार एस. भा . आ .सी प्रधान कार्यदर्शक प्राथमिक आणि प्रौढशिक्षण विभाग बेंगळूरू	**डॉ. विशाल आर.** भा . आ .सी आयुक्त सार्वजनिक शिक्षण इलाखे बेंगळूरू
श्रीमती पल्लवी आकुराती भा . आ .सी राज्य योजना निर्देशक समग्र शिक्षण कर्नाटक बेंगळूरू	**श्रीमती वी . सुमंगल** निर्देशक डी . एस . ई . आर टी . बेंगळूरू

संपन्मुल समूह

जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था , बेळगांवी यांच्या मार्गदर्शकनुसार

श्री.एस.डी.पाखरे स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा नं 8 .होसूर, बेळगावी . शहर	**श्रीमती.गीता पवार** स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा क्र.16, शहापूर बेळगावी . शहर
श्री.शालिवाहन स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा शिवाजी नगर ,बेळगावी . शहर	**श्री.सी एन कार्लेकर** स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा नं33. जुने बेळगाव, ता . बेळगावी शहर.
श्री.आर.एन.जाधव स.शि. सरकारी प्राथमिक मराठी शाळा नं.32 वडगाव बेळगावी . शहर	**श्रीमती वी.पी.घाडी** स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा जांबोटी ता;खानापूर, जि . बेळगावी

परिशिलक

श्री महेश ना. उत्तूरकर स शि. सरस्वती माध्यमिक शाळा, शहापूर बेळगावी	भागीदार अजीम प्रेमजी फौंडेशन रूळूगबें:	**श्री बालाजी जाधव .** सरकारी मराठी माध्यमिक शाळा आमटे ता.खानापूर. जि . बेळगावी

संयोजक

ई . वी . जी . विभाग डी . एस . ई .आर .टी

अनुक्रमणिका

भाग - I

अ. नं.	अध्ययन निष्पत्ती	पृष्ठ सं.
1	स्वतंत्रपणे अक्षर शब्द आणि वाक्ये लिहितात.	1-7
2	आवाजातील चढ-उतार आणि हावभावासह कविता म्हणतात आणि कोडी सांगतात.	8-13
3	कथेतील व्यक्ती प्रसंग आणि घटनांचा अर्थ जाणून घेतात. आपल्या भाषेत व्यक्त करतात.	14-20
4	लेखी साहित्य गोष्टींची पुस्तके पाठ्यपुस्तके सूचनाफलक वाचतात.	21-28
5	बोलीभाषा आणि प्रमाणभाषा यातील फरक ओळखतात आणि का कसे इत्यादी प्रश्नांची उत्तरे देतात.नवीन चर्चेच्या विषयांचे बोली आणि लिखित भाषेत विवरण करतात	29-35
6	परिचित आणि अपरिचित मुद्दे अथवा महत्त्वाच्या विषयावर बोलतात..	36-47
7	अपरिचित संवाद, चर्चा, नाटक समजून घेतात आणि त्यात सहभागी होतात	48-60
8	पुस्तक, कथा, फलक, वर्तमानपत्र यावरील छापील तसेच लिखित मसुदेवाचतात.	61-78
9	माहित असलेल्या मुद्द्यांवरील प्रश्नांची सकारण उत्तरेदेतातव त्यावर लेखन करतात.	79-90

मुलभूत साक्षरतेसाठी कृती पुस्तिका

अध्ययन निष्पत्ती 5.1

* स्वत्यंत्रपणे अक्षर शब्द आणि वाक्ये लिहितात .

अध्ययन कृती 1.1

अक्षरांचे अवयव दाखविलेल्या दिशेप्रमाणे गिरविणे व सराव करणे.

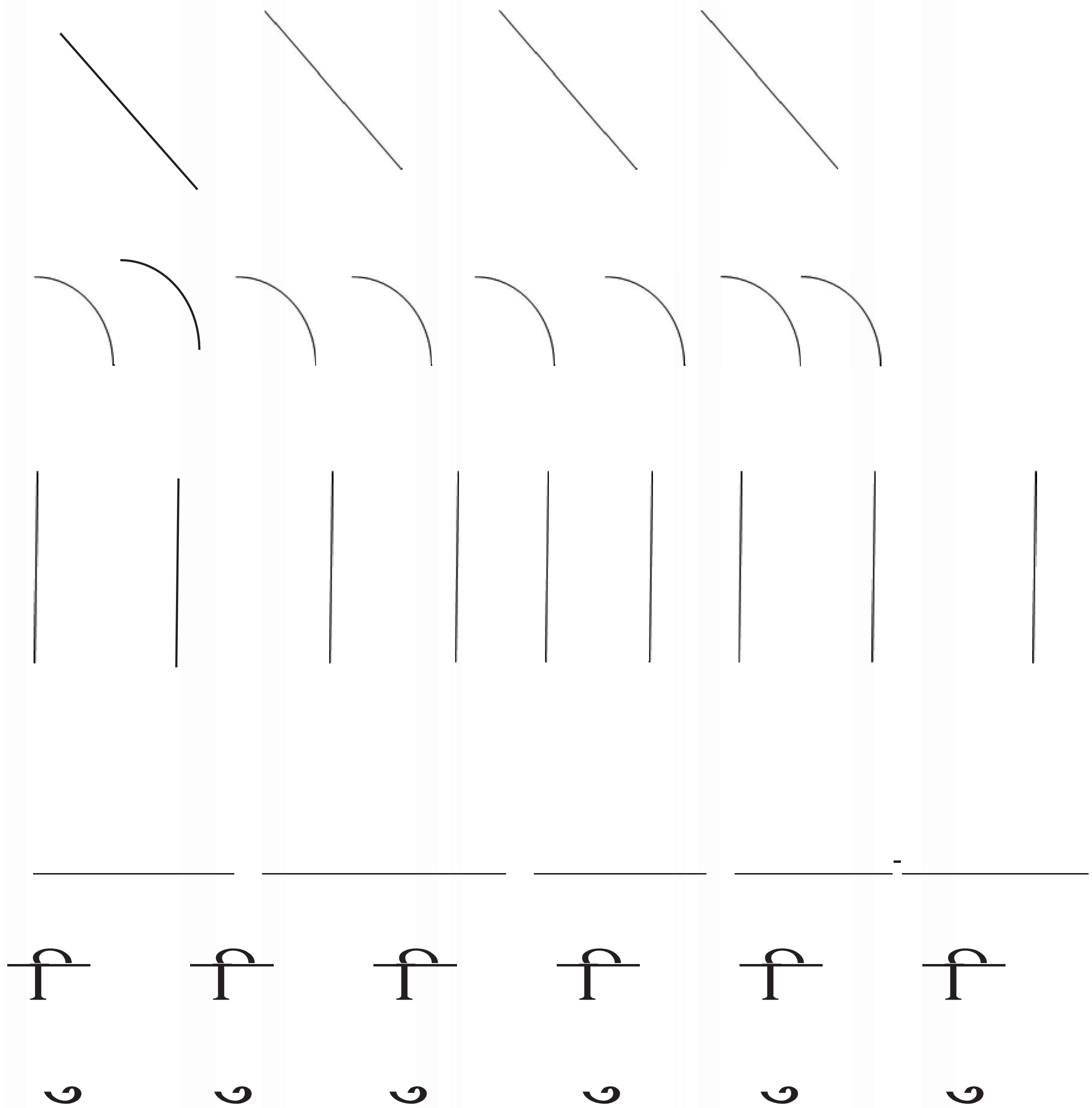

अध्ययन कृती 1.2

अक्षरे गिरवा व ज्ञान मिळवा .

क		कप					
क	क	क	क	क			
क	क	क	क	क	क	क	क
क	क	क	क	क	क	क	क
क	क	क	क	क	क	क	क
क	क	क	क	क	क	क	क
क	क	क	क	क	क	क	क
क	क	क	क	क	क	क	क

क		क	क	क	क	क	क
म		म	म	म	म	म	म
आ		आ	आ	आ	आ	आ	आ
ल		ल	ल	ल	ल	ल	ल

- मुळाक्षरे लिहा –

1) स्वर :

----

2) व्यंजने

खाली दिलेले शब्द वाचा, गिरवा व लिहा –

काका	काका	काका	काका
मामा	मामा	मामा	मामा
ससा	ससा	ससा	ससा
बाबा	बाबा	बाबा	बाबा
मासा	मासा	मासा	मासा
आई	आई	आई	आई
ताई	ताई	ताई	ताई

अध्ययन कृती 1.3 चला खेळूया अक्षरांशी

चौकोनातील अक्षरे वापरून शब्द तयार करा व खाली दिलेल्या ढगात लिहा–

उ	दा	भा	रा
भ	र	पा	जा
ना	सू	के	णी
न	ळ	ता	मा

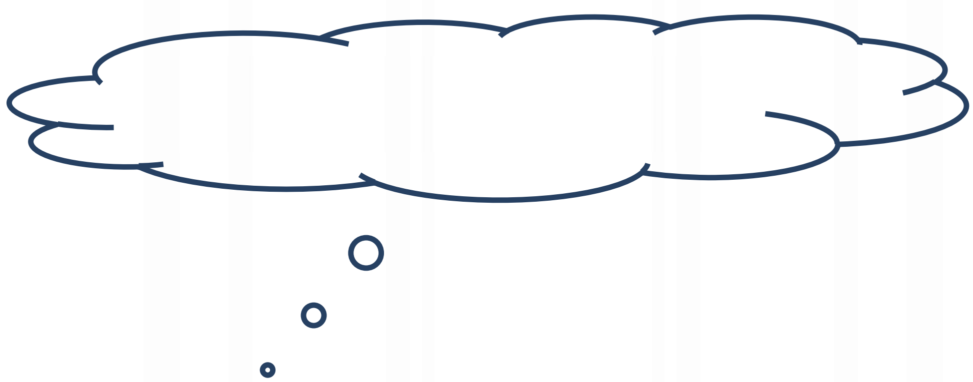

अध्ययन कृती 1.4 चित्र पहा वाक्ये तयार करा .

चित्रे पहा व त्यावरून वाक्ये तयार करून खाली दिलेल्या जागेत लिहा .

अध्ययन कृती 1.5

चौकटीत दिलेले आडवे अर्थपूर्ण शब्द वापरून योग्य वाक्य तयार करा –

राधा	गेली	आईसोबत	बाजाराला	सकाळी
पंतप्रधान	जात	अमेरिकेच्या	आहेत	दौऱ्यावर
बेंगळूरू	आहे	राजधानी	राज्याची	कर्नाटक
आपला	ऑगस्ट 15	स्वातंत्र्यदिन	आहे	रोजी
आई	मांगल्य	असते	आपल्या	घराचे

1. ---
2. ---
3. ---
4. ---
5. ---

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.1

प्रश्न 1 मराठी भाषेतील १0 अक्षरांची चौदाखडी लिहा .

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

	सही

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.2

प्रश्न1) दिलेली अक्षरे वापरून शब्द तयार करून लिहा .

1) मा य रा ण --

2) नी रा ज धा --

3) रा र च के क ---

4) र क वी श त --

5) त हा म भा र ---

6) स व या रा क ---

7) ता त ळ मी --

8) ते क चा वि ---

9) चा ले ख ना ---

10)- ल व ना जी ती ग --

प्रश्न 2) तुझ्या आवडीचे 10 शब्द लिही.

-

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

	सही

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

घटक खूप आवडला = 5 ,साधारण =4 मध्यम =2 स्टार काढ.

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.3

प्रश्न 1)खाली दिलेले शब्द योग्य क्रमात जोड आणि अर्थपूर्ण वाक्य तयार करा .

1)सर्वात उंच हा आहे हिमालय जगातील पर्वत

2)आहे फडकतो डौलाने तिरंगा

3)रिकामा शहाणा अति बैल त्याचा

---

4)गोविंद पितो पाणी गटागटा

---

5)आम्ही लाडके भारतमातेचे आहोत पुत्र

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

	सही

अध्ययन निष्पत्ती 5.2

आवाजातील चढ-उतार आणि हावभावासह कविता म्हणतात आणि कोडी सांगतात.

अध्ययन कृती :2.1

"अभिनय गीत"

वाघोबाची शाळा या अभिनय गीतामध्ये आवाजातील चढउतार, स्पष्ट उच्चारासह हावभावयुक्त कविता सादर करणे. मुलांना रांगेत अथवा गोल उभा करून कविता हावभाव करून सांगणे व म्हणावयास लावणे.

वाघोबानी शाळा काढली

मांजर, माकड, मोत्या

शिकायला आले

वाघोबा म्हणाले गुर्र गुर्र

मांजर म्हणाले म्याव म्याव

माकड म्हणाले ची ची

मोत्या म्हणाला भू भू

वाघोबा म्हणाले, तुम्हाला काही कळत नाही

मी फळ्यावर लिहून दाखवतो

वाघोबा फळ्यावर लिहू लागले

त्याची पाठ वळताच

माकड म्हणाले पळा

मांजर माकड मोत्या

सर्व पळून गेले

वाघोबा मागे वळून पाहतात तो काय?

वर्गात कोणीच नाही.

https://youtube.com/watch2v=flkeTpUH9A

अध्ययन कृती 2.2

खालील शब्दाला यमक जुळणारे शब्द लिहा .

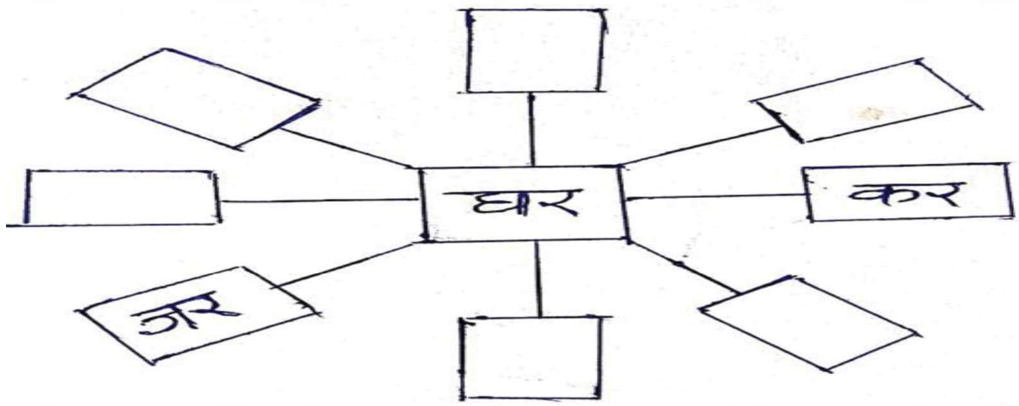

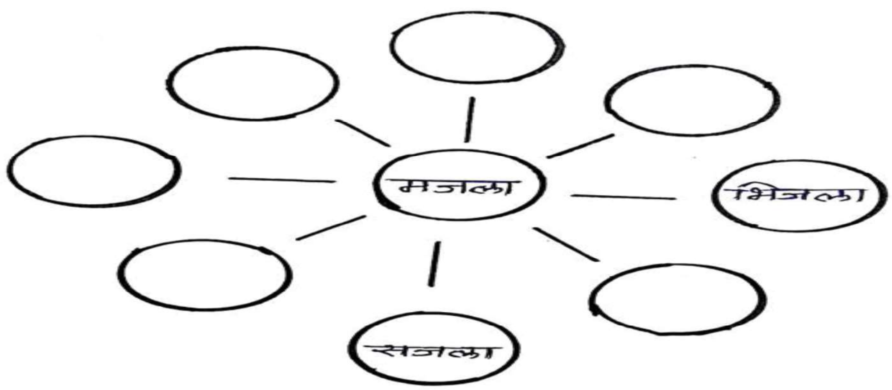

गटात न बसणारा शब्द लिहा

1)राधा , बाधा , साधा, वारा --

2)लहान , महान , काजल , सहान --

3)माझा , तुझा , राजा , राणा --

4)गेला , वाहते , पाहते , खाते --

अध्ययन कृती 2.3

खालील सप्तसुरांच्या गायनाचा सराव करा व त्यातील अवरोह अक्षरे समजून घ्या.

आरोह सा रे ग म प ध नि सां -

अवरोह सां नि ध प म ग रे सा -

अध्ययन कृती 2.4

खाली एक कविता दिली आहे. तिचे तालसुरात, हावभावासह गायन करा आणि त्यातील यमक जुळणारे शब्द लिहा.

कोणास ठाऊक कसा पण सिनेमात गेलास ससा

सशाने हलविले कान, घेतली सुंदर तान

सा नि ध प म ग रे सा

दिग्दर्शक म्हणाला, व्वा व्वा!

ससा म्हणाला, चहा हवा।

कोणास ठाऊक कसा, पण सर्कशीत गेळा ससा

सशाने मारली उडी भरभर-चढत शिडी

विदुषक म्हणाला, छान छान

संसा म्हणाला काढ पान

कोणास ठाऊक कसा पण सर्कशीत गेला ससा

सशाने म्हटले पाढे

बे एकं बे, बे दुणे चार, बे त्रिक सहां, बेचोक आठ

आणि घडघड वाचले धडे

गुरूजी म्हणाले शाब्बास! ससा म्हणाला करा पास

यमक जुळणारे शब्द लिहा

अध्ययन कृती 2.5

खाली दिलेली कोडी सोडवा आणि त्याची उत्तरे लिहा .

1) अटांगण पटांगण लाल लाल रान आणि बत्तीस पिंपळाना एकच पान

उत्तर -- :

2)गळा आहे पण डोके नाही

हात आहे पण बोटे नाही

उत्तर -- :

3)पाटीलबुवा राम राम

दाढी मिशी लांब लांब

उत्तर -- :

4)तीनजण वाढायला

बाराजण जेवायला

उत्तर --- :

मूल्यमापन कृती पत्रक – 1

प्रश्न : 1खालील शब्द वाचून यमक जुळणारे शब्द लिहा .

सजले राञ भावना चाहूल काम

गगनात सूर्याला अंगणात राहूदे

धरायला पाहूदे भिजले चाहूल

मित्र मला आराधना भूल धाम

प्रश्न 1) देह मंदिर -कविता वाचा आणि यमकयुक्त शब्द ओळखून लिहा .

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

	सही

मूल्यमापन कृती पत्रक – 2

प्रश्न 4 कोडी वाचा, समजून घ्या व त्याचे उत्तर लिहा.

1. पाच अक्षरांचा एक पदार्थ , पहिल्या तीन अक्षरानी होते फुलाचे नाव

   पहिल्या आणि चौथ्या अक्षरांनी तयार होणाऱ्या शब्दाचा अर्थ होतो मौज

   पहिल्या ,दुसऱ्या आणि शेवटच्या अक्षरांच्या शब्दांचा अर्थ होतो दास सांगा पाहू मी कोण ?

   उत्तर : ---

2) निसर्गाची करणी आणि माझ्यात पाणी, तर मी कोण ?

   उत्तर :---

3)पाणी नाही , पाऊस नाही तरी रान कस हिरव

कात नाही चुना नाही तरी तोंड कस रंगल

उत्तर :---

4.तुझ्या आई वडिलांच्या मदतीने कोडी लिही.

शिक्षक   मूल्यमापन   किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

	सही

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

घटक खूप आवडला = 5 ,साधारण =4 मध्यम =2 स्टार काढ.

अध्ययन निष्पत्ती 5.3

कथेमधील व्यक्ती, प्रसंग आणि घटनांचा अर्थ जाणून घेणे. आपल्याभाषेत व्यक्त करणे.

अध्ययन कृती :3.1

खालील गोष्टीचे वाचन करा व त्यावर आधारित प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

मुर्ख मांजर

रामपूर नावाचे एक गाव होते . त्या गावात गंगा आजी व तिची मनी माऊ दोघीच रहायच्या. त्या दोघींचे एकमेकींवर खूप प्रेम होते. गंगा आजीला जवळचे नातलग कोणीच नव्हते .

एके दिवशी गंगा आजी तापाने फणफणली, त्यामुळे घरातील सारी कामे मनी माऊच उरकत होती. कामे उरकत असताना दारावर गवळीदादा दूध घेऊन आला. मनीमाऊ स्वयंपाक घरातील कामे बाजूला ठेऊन दूध घेण्यासाठी पातेले घेऊन गेली. दूध घेतले, स्वयंपाक घरात शिरताच तिने पाहिले तर काय, " उंदीरमामा भाकरीच्या टोपल्याकडे येत होता. " मांजरीला उंदराचा काही मोह आवरेना. ती आपल्या हातात दूधाचे भरलेले पातेले असल्याचे भान विसरली व ती उंदराच्या लालचीने त्याच्या मागे पळाली. दोघांची चांगलीच धरपकड सुरु झाली; पण शेवटी मांजरीच्या उंदीर हाती लागलाच नाही. तो त्याच्या बिळात जाऊन लपला. मांजरीला दूधाच्या पातेल्याची आठवण झाली; ती धावतपळत आली तर काय, " संपूर्ण घरात दूध पसरलेले, ते पाहून मनीमाऊ ला स्वतःची खूप चीड आली, की आपण एक दिवस सुध्दा सोपवलेले काम पार पाडू शकलो नाही.

शिकवण - नेहमी प्रथम दिलेली जबाबदारी चोखपणे पार पाडावी.

प्रश्नसंच:

1) गोष्टीतील गावाचे नाव काय ?--
2) त्या गावात कोण कोण राहत होते? --
3) एके दिवशी आजीला काय झाले? ---
4) मनीमाऊ कोणाच्या मागे पडली ? ---
5) संपूर्ण घरात काय पसरले ? --
6) मनी माऊ का चिडली ? --
7) या गोष्टीतून आपण काय शिकतो ? ---

अध्ययनकृती: 3.2

खालील बोधकथेचे वाचन करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा

बोधकथा **दृष्टिकोन**

एका गावात एक श्रीमंत व्यापारी राहात होता. कामानिमित्त नेहमी शहरात त्याला जावे लागत असे. नेहमी तो आपला घोडा घेऊन शहरात जात असे. एक दिवस त्याचा घोडा असा काही उधळला की तो दूरवर फेकला गेला. डोक्याला मार लागल्याने तो बेशुध्द अवस्थेत तसा पडून होता. त्याच वेळी त्याच्या गावातील काही लोक तेथून जात होते. हा व्यापारी असा पडलेला पाहून त्यांनी त्याला उचलले. जवळच्याच शहरातील डॉक्टरकडे नेले. जवळ जवळ दोन चार दिवसांनी तो शुध्दीवर आला. तेव्हा त्याच्यासमोर त्याचा सर्व मित्र परिवार आणि नातेवाईकांचा घोळका होता. ते सर्वजण त्याला सहानुभूती देत उभे होते. त्याने सर्वांचे आभार मानले आणि उठायचा प्रयत्न केला तर त्याचा एक पाय त्याला साथ देईना. त्याच्या मित्राने त्याला सांगितले की तुझा एक पाय काढून टाकण्यात आला. यावर चेहऱ्यावरची एकही रेष न हलवता तो खंबीरपणे म्हणाला, लहानपणापासून हाच पाय दुखत होता. बरं झालं काढला ते. कायमचेच दुखणे निघून जाईल. आणि खरं तर माझा एक पाय चांगला राहिला हे काय कमी झाले? मला तर याचाच आनंद वाटतोय.

तात्पर्य : वाईट घटनांतून खचून न जाता चांगले निवडावे.

प्रश्न:

1गावात कोण राहत होता ?

उत्तर- --

2 शहरात त्याला नेहमी का जावे लागत असे ?

उत्तर :- --

3 तो शहरात कोणाला घेऊन जाई ?

उत्तर:--

4 शहरात जातांना त्याला कोणती दुखापत झाली ?

उत्तर :- --

5 व्यापाऱ्याला कशाचा आनंद वाटत होता ?

उत्तर : --

अध्ययन कृती: 3.3 चित्र पहा व वर्णन करा.

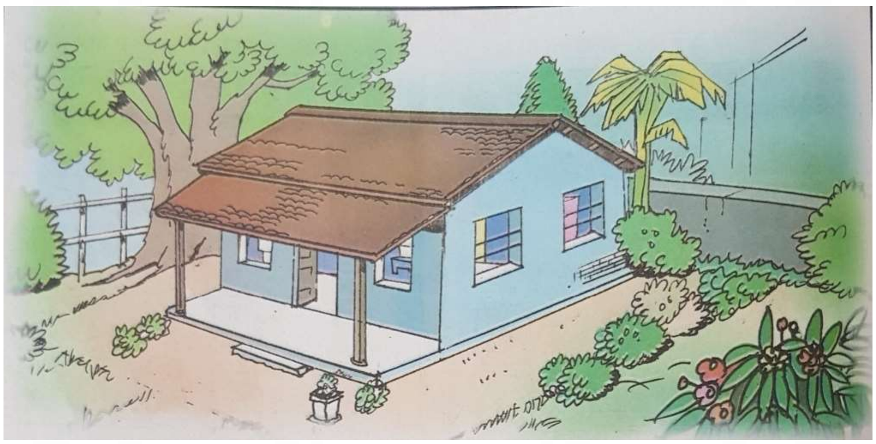

★वरील चित्र पहा आणि उदाहरणात दाखविल्याप्रमाणे चित्रातील घरासंबंधीचे शब्द लिहा.

उदा खिडकी :

●वरील प्रमाणे आता तुमच्या घरा संबंधी चे शब्द खाली लिहा.

------------------------ ----------------------- ----------------------

------------------------ ----------------------- ----------------------

------------------------ ----------------------- ----------------------

---------------------- ----------------------- ----------------------

------------------------ ----------------------- ----------------------

------------------------ ----------------------- ----------------------

------------------------ ----------------------- ----------------------

अध्ययन कृती : 3.4

माझा दिनक्रम.----- खाली दिलेल्या रिकाम्या जागा भरा. तसेच माझा दिनक्रम पूर्ण करा.

माझे नाव .... आहे.

मी .... या इयत्तेत शिकतो./ शिकते.

माझ्या शाळेचे नाव .... आहे.

माझे घर .... गावात आहे.

माझ्या घरात .... हे राहतात.

................., ... हे माझे मित्र ...., ... ह्या माझ्या मैत्रिणी आहेत.

मला ...., ... करायला आवडते.

मला .... आवडत नाही.

माझा दिनक्रम

शाळेच्या दिवशी ....

....

सुट्टीच्या दिवशी ....

....

अध्ययन कृती : 3.5

खाली दिलेल्या सणाची नावे ओळखा. या सणाचे वर्णन दहा ओळीत करा.

उत्तर --- :

मूल्यमापन कृती पत्रक - 1

1) दिलेल्या मुद्द्यावरून गोष्ट तयार करा.

मुद्दे- एक जंगल -- झाडाखाली सिंह झोपणे -- जवळच उंदीर खेळणे -- उंदीर सिंहाच्या अंगावर -- सिंहाची झोपमोड --पकडणे -- उंदराची गयावया-- सोडून देणे --शिकारी येणे-- सिंह जाळ्यात --सिंहाची गर्जना --उंदराने ऐकणे-- सिंहाची सुटका-- तात्पर्य.

उत्तर :

2) खालील चित्रांचे निरीक्षण करा. चित्रातील मुले कोण-कोणते खेळ खेळत आहेत? त्यांची नावे सांगून तुम्ही हे खेळ कसे खेळता ? ते दोन ओळींत लिहा.

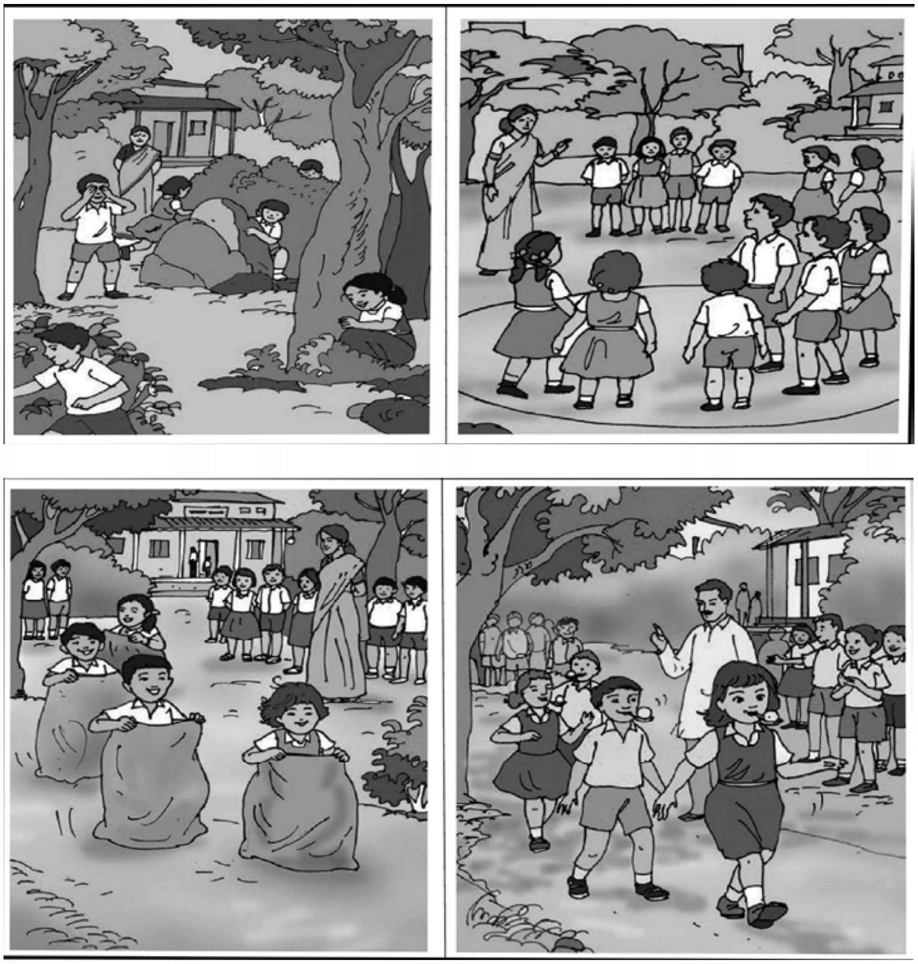

खेळांची नांवे लिहा.

________ ________ ________ ________ ________

________ ________ ________ ________ ________

________ ________ ________ ________ ________

________ ________ ________ ________ ________

उत्तर -- :

----

3) तू शाळेत कोणते खेळ खेळतोस ते लिही.

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

	सही

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

घटक खूप आवडला = 5 ,साधारण =4 मध्यम =2 स्टार काढ.

अध्ययन निष्पत्ती क्र. 5.4

लेखी साहित्य, गोष्टींची पुस्तके, पाठ्यपुस्तके, सूचनाफलक वाचतात

अध्ययन कृती क्रमांक- 4.1

कृतीचे नाव-लेखी साहित्य संतवाणी (अभंग)

ज्याने केले उपकार |

त्याची नसावे निष्ठूर ||

ज्याने दिले अन्न |

त्याचे मोडू नये मन ||

ज्याने राखीयाला जीव |

कामा नये अन्य भाव ||

आला निर्वाणी जो कामा |

भंगु नये त्याच्या प्रेमा ||

तुका म्हणे आता |

कधी हेळू नये माता ||

- संत तुकाराम

नविन शब्द

निष्ठुर - कठोर , कडक, निर्वाणी - कठीण प्रसंगी.

हेळू नये - तिरस्कार करू नये, भंगू नये - विसरू नये

1) शिक्षकांनी दाखवलेल्या देवाच्या चित्रातील वाहनांची नावे शोधून लिहा

वाघ , रेडा, मोर ,गरुड, उंदीर ,नंदी

उदा. गणपती-- उंदीर

1) विष्णू -------------------- 2) दुर्गा ------------------

3) शिव----------------

4) यमदेव ----------- ---------

5) सरस्वती --------- --------

2) खालील वाद्यांची चित्रे आहेत. त्यांची नावे चित्राच्या समोर लिहा.

(सतार, व्हायोलिन, ढोलकी, बाजा पेटी)

....

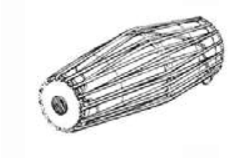

....

....

....

....

3) **खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**

1) कोणाशी निष्ठूरपणे वागू नये ?

………………………………………………………………………………………………………

2) कोणाला विसरू नये ?

……………………………………………………………………………….................................

3) कोणाला धिक्कारू नये?.

……………………………………………………………………………………………………..

4) ज्याने अन्न दिले त्याचे काय मोडू नये?

---------------------------------------………………………………………...

अध्ययन कृती क्रमांक-4.2

अध्ययन कृतीचे नाव - चित्र पाहून गोष्ट तयार करणे.

खालील चित्र पहा. चित्राच्या साह्याने आपल्या शब्दात गोष्ट तयार करा व वर्गात सर्वांसमोर सादर करा.

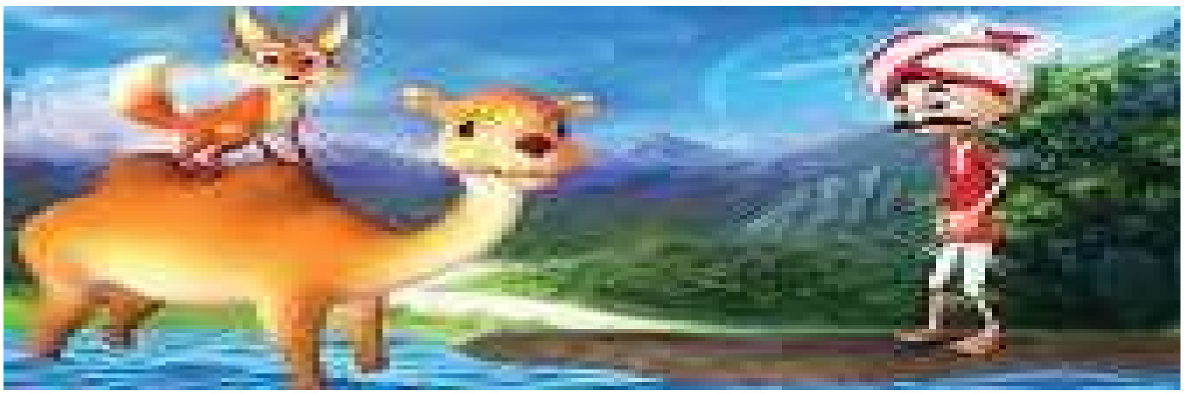

अध्ययनकृती 4.3

1) खालील मोकळ्या जागा भरा.

1) उंट-------------- पार करून आला.
2) उंटाच्या पाठीवर---------------- बसले होते.
3) रोज उंट व कोल्हा शेतातील------------- खात होते.
4) कोल्ह्याचे पोट भरल्यानंतर कोल्हा------------ होता.

2) जोड्या ओळखून लिहा .

चिमणी -	--------------------------	गोठ्यात
वाघ. -	---------------------------	बिळात
गाय -	---------------------------	घरट्यात
साप -	---------------------------	गुहेत

3) नमुन्या प्रमाणे जोडाक्षरे लिहा.

नमुना- गपपा- गप्पा

1) सजजा- -----------------------
2) कचचा- ---------------------
3) पकका- --------------------
4) खडडा- ---------------------
5) गलला- -----------------------
6) रटटा- -----------------------

अध्ययन कृती क्रमांक-4.4

तुम्ही दिवाळीला केलेल्या किल्ल्यांची नावे लिहा .

अध्ययन कृती क्रमांक-4.5

अ) बागेत तुला कोणत्या गोष्टी पहावयास मिळतात ते लिही.

आ) बागेत तुला कोणत्या सूचना पहावयास मिळतात ते लिही.

----

* मूल्यमापन कृती क्रमांक- -1.

A) **खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**

1) कोणाशी निष्ठूरपणे वागू नये?

……………………………………………………………………………………………………

2) कोणाला विसरू नये?

……………………………………………………………………………………………………

3) कोणाला धिक्कारू नये?.

……………………………………………………………………………………………………..

4) ज्याने अन्न दिले त्याचे काय मोडू नये?

……………………………………………………………………………………………………..

B) खाली दिलेल्या शब्दापासून वाक्य बनवा.

लोभ- ....

श्रीमंत-- ....

मूल्यमापन कृती क्रमांक - २

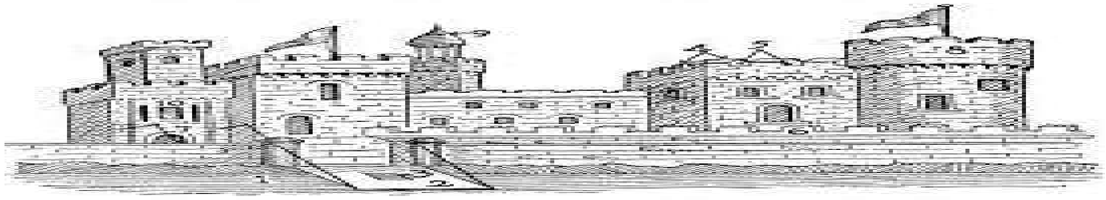

अ) खालील सूचना पूर्ण कर .

* गडावर.---

*कड्याजवळ --

* गडावर कोठेही --

* कचरा कचरा कुंडीत ---

*किल्ल्याच्या भिंतीवर, दगडावर आपली. ---

*ऐतिहासिक स्मारकांचे --

* गड-किल्ले सार्वजनिक --

ब) किल्ल्यांची नांवे लिहा. ---

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

	सही

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

घटक खूप आवडला = 5 ,साधारण =4 मध्यम = 2 स्टार काढ.

मूल्यमापन कृती क्रमांक -3

A) सुचना फलक वाच व अनुलेखन कर .

येथे कचरा टाकू नये.

कचरा कचरा कुंडीत टाकावा.

पाण्याचे नळ बंद ठेवा.

पाणी वाया घालू नये.

मोठ्याने पाळण्यात बसू नये.

लहान मुलासाठी पाळणा आहे.

स्वच्छता राखा.

फुलांच्या झाडांना हात लावू नये.

फुले ,पाने तोडू नये.

झाडे लावा, प्रदूषण टाळा.

बाग हि सार्वजनिक संपत्ती आहे.

सार्वजनिक संपत्तीचा आदर राखावा.

B) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) तुम्ही बागेला भेट दिला काय ?

....

आ) कचरा कोठे टाकावा ?

....

इ) कोणते नळ बंद ठेवावेत ?

....

ई) पाळण्यात कोणी बसावे ?

....

उ) कशाला हात लावू नये?

....

ऊ) बागेतील काय तोडू नये?

....

ए) सार्वजनिक संपत्ती कोणती?

....

ऐ) कशाचा आदर राखावा?

....

C) सार्वजनिक संपत्ती ची नावे खालील चित्रात लिहा

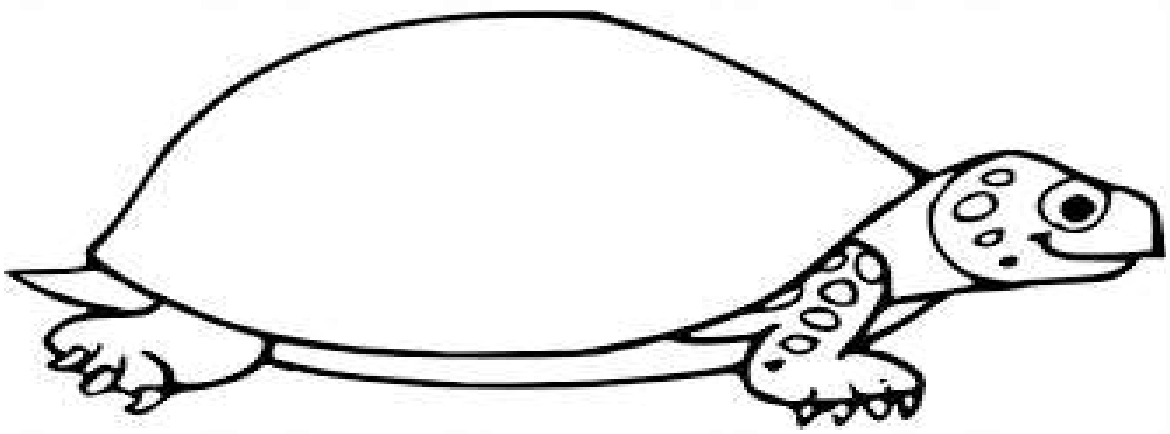

....

शिक्षकांना सुचना - दोन गट करणे. अ व ब . 'अ' गटाने पहिल्या चार ओळी लिहिणे व वाचणे.

'ब' गटाने दुसऱ्या चार ओळी वाचणे व लिहिणे.

अध्ययन निष्पत्ती क्र - 5. 5

बोली भाषा आणि प्रमाण भाषा यातील फरक ओळखतात आणि का, कसे इत्यादी प्रश्नांची उत्तरे देतात. नवीन चर्चेच्या विषयांची बोली आणि लिखित भाषेत विवरण करतात

अध्ययन कृती क्र. 5.1

बोलीभाषा

ज्योत

आधी होते मी दिवटी
शेतकऱ्याची आवडती
झाले इवली मग पणती
घराघरा तून मिन मिणाती ||१||

समई केले कुणी मला
देवा पुढती नेवोनी
निघुनी आले बाहेर
सोडती काळसा धुर ||२||

काचेचा मग महाल तो
कुणी बांधुनी मज देतो
कुणी बांधुनी मज देतो
कंदील त्याला जन म्हणती ||३||

बत्तीचे ते रुप नवे
पूढे मिळाले मज बरवे
वरात मज वाचून अडे
झगमगाट तो कसा पडे ||४||

आता झाले मी बिजली
आता झाले मी बिजली
आता झाले मी बिजली
नवा बदल माझ्यात घडे ||५||

एकच ठावे काम मला
प्रकाश दयावा सकलाला
कसलेही मज रुप मिळो
देह जळो अन जग उजळो ||६||

वरील "ज्योत" या कविते चे अनुलेखन करा. --

अध्ययन कृती क्र.5 .2

कविते मधील वाचलेले नवीन शब्द लिही.

अध्ययन कृती क्र.5 .3

दिलेल्या चित्राचे महत्व लिही.

.अध्ययन कृती क्र.5 .4

A) (पाठ्य पुस्तकातील दिनूचे बिल या पाठातील दिनूच्या विचाराबाबत तुझे मत काय).

B) तुझ्या शाळेतील व परिसरातील स्वच्छेतेबातच्या   लिखित सूचना लिहा.

अध्ययन कृती क्र.5.5

"देव तुल्य आई बाबा" कवितेचा आशय समजून घेऊन तुझ्या आई बाबा विषयी लिही.

अध्ययन कृती क्र.5.6

"मासा" कवितेत आलेले लयबद्ध शब्द लिही.

अध्ययन कृती क्र.5.7

पाच सुविचारांचे अनुलेखन कर.

अध्ययन कृती क्र . 5.8

बोलीभाषा भाषेतील शब्दांना वापरणारे प्रमाण भाषेतील शब्द लिही.

उदा. वाळकू - काकडी

....

....

....

मूल्यमापन कृती क्रमांक -1

A) सुचने प्रमाणे लिही.

a) डोळ्यांची स्वच्छता :--

----

b) नाकाची स्वच्छता:--

----

c) दातांची स्वच्छता :--

B) खालील प्रश्नाची उत्तरे लिही.

1) तुला कोणते बिल आवडले? का?

----

2) आपण चांगल्या गोष्ठी शिकल्या पाहिजे का?

----

3) शरीराची स्वछता ठेवण्यासाठी काय केले पाहिजे ?

C) खाली दिलेल्या ओळींचा अर्थ तुमच्या शब्दात स्पष्ट करा

आळस तिजला ठावूक नाही --

सर्वदिवस ती खपते पाही --

थंडी उन म्हणेना कांही --

उद्योगी मोठी ||1|| --

D) **वरील कवितेतील तालबद्ध शब्द माशामध्ये लिहा .**

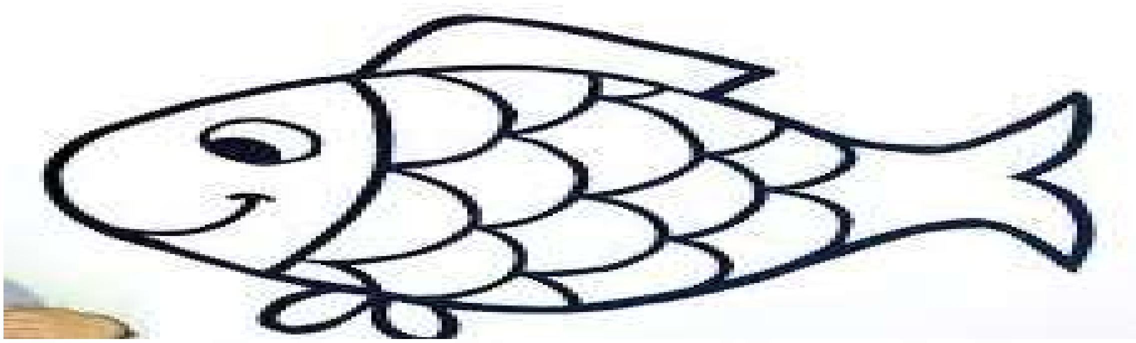

E) झोका कवितेतील तालबद्ध शब्द खालील चित्रात लिहा व वाचा .

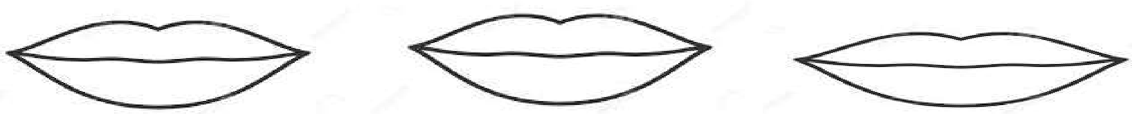

अनुलेखन

1)प्रत्येकाने शरीर स्वास्थ्य राखावे.

....

2) देशाबद्दल स्वाभिमान असावा.

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

	सही

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

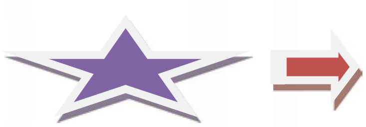

घटक खूप आवडला = 5, साधारण = 4 मध्यम = 2 स्टार काढ

मूल्यमापन कृती क्रमांक -2

1)कानडी शब्द लिहिलेले ते ओळखून लिही..

सगळ्यात जास्त काम करणारी असती आपली नथ आणि बांगडी घातलेली आई/अक्का हि आई सकाळी लवकर उठून स्वत:ची गादी ठेवून देवून खिडकी,गच्ची इत्यादी साफ करून हंड्यातून तांब्याने पाणी घेवून पाटावर बसून आवश्यक भांडी, झारा, ओगारळ, चिमटा, गाडग्यातून भाजीसाठी मटकी (उसळ) मुग,शेवया खाली घेवून भाकरी / तंदूर थापायला बसते.

2) खालील माश्याच्या चित्रात बोली भाषेतील शब्द लिहा.

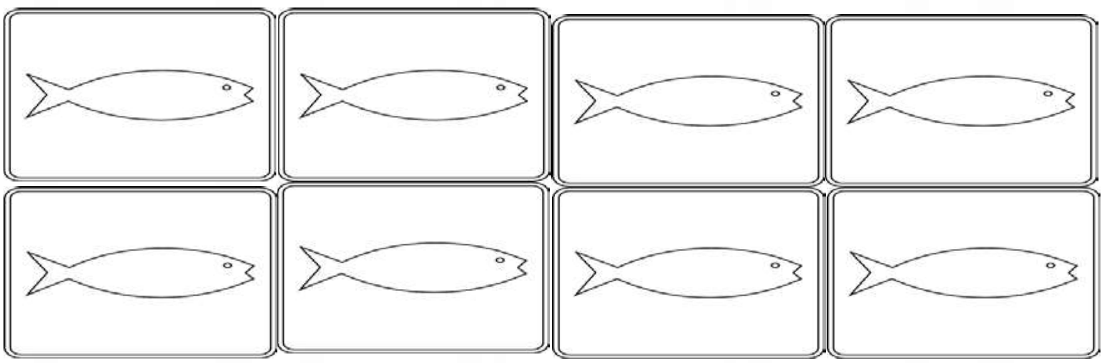

3) इंग्रजी 'E' या अक्षराने संपणारे शब्द शोध

1) प्रौढ स्त्री
2) मोठी बहिण
3) शिवणकामास उपयुक्त
4) एक फुल
5) माता
6) मोहरी

बा	E
	E
	E
	E
	E
	E

4). पणतीचे वर्णन तुमच्या शब्दात लिहा.

5). मेणबत्ती व बल्ब यांचे संवाद लिहिण्याचा प्रयत्न करा..

6.खालील शब्द परकीय भाषेत आहेत ते कोणत्या भाषेतील आहेत ते ओळखून लिही.

किसान -

टिप : वरीलप्रमाणे पाठयपुस्तकातील परकीय भाषेत आलेले शब्द विद्यार्थ्यांकडून सराव करून घेणे .

अध्ययन निष्पत्ती क्र.- 5.6

परिचित आणि अपरिचित मुद्दे अथवा महत्वाच्या विषयावर बोलतात

अध्ययन कृती क्र .6.1

अ) दोन मित्रांचे संवाद ओळखून लिही .

यश :कुठे निघालात तुम्ही?

विनायक: सशाच्या शिकारीला?

यश : त्या गरीब प्राण्याला का मारता?शिकार करायची तर वाघाची का करत नाही?

विनायक :वाघ आमच्या शेतातील पीक खात नाही.आम्ही शेतात धान्य पेरतो ना? त्याला फुटलेले कोंब सशे खाऊन टाकतात.असं पिक खाल्ले तर काय बरं खायचं आम्ही?तुम्हाला ही धान्य कुठून मिळणार?

अध्ययन कृती क्र .6.2

श्रवण केलेल्या कथेचे लेखन कर.

अध्ययन कृती क्र .6.3

दिलेल्या चित्रावरून व्यक्ती वर्णन कर. अ)

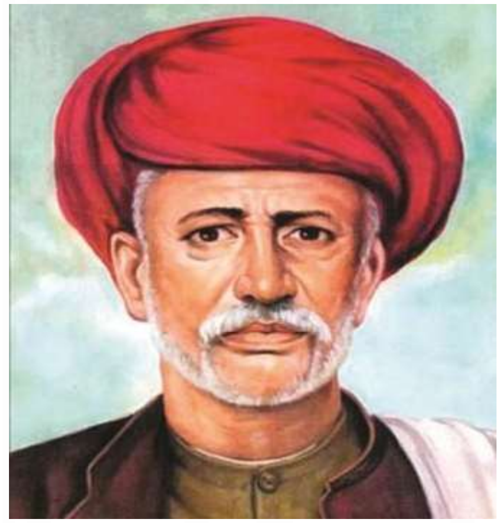

ब)

अध्ययन कृती क्र .6. 4

अ) कोणत्याही 4 धार्मिक सणांची माहिती लिहा .

आ) दोन राष्ट्रीय सणांची माहिती लिहा .

कथा जाणून घे व प्रश्नाची उत्तरे लिही.

कथा महाशिवरात्र

एक व्याध शिकारीसाठी एका झाडावर बसून होता. एका हरिनी वर त्याने नेम धरला. तेव्हा ती हरिणी म्हणाली,"थोडे थांब, माझ्या मुलांना मी एकदा भेटून येते नंतर तू खुशाल माझा प्राण घे." व्याध हसून म्हणाला,"मी भुकेने व्याकुळ झालो आहे.मी काय खाऊ? तेव्हा हरीण म्हणाली,"जसा तू भुकेला आहेस, तशी माझी बाळ भुकेली असतील. मी जाऊन परत येते." तेव्हा पारध्याने तिला जाऊन येण्याची परवानगी दिली. रात्रभर व्याधाला उपावास घडला.

सकाळी वचनबद्ध हरिणी आपल्या आप्तेष्टसह आली. मृत्यूच्या दारी असलेल्या हरिणीचे सत्यपालांनाविषयी असलेली तत्परता पाहून, व्याध अंतकरणात कळवळा. तो ज्या वृक्षावर बसला होता ते बेलाचे झाड होते. त्याच्या दृष्टी आड येणारी पाने तोडून तो खाली टाकत होता. ती पाने नेमकी खालच्या महादेवाच्या पिंडीवर पडत होती. अशा तऱ्हेने त्याच्याकडून नकळत उपवास घडला होता. महादेवावर बेलपत्र पडली त्यामुळे अमावस्येला शिवरात्र घडली. शिव पूजन झाले. तो पुण्यवान झाला. शंकर प्रसन्न झाले. त्यांनी सर्वांनाच विमानातून कैलासात घेऊन गेले. आकाशात मृग नक्षत्र व्याधाची दिसत असते ती हीच.

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1)व्याधाने नेम कोणावर धरला ?

....

2)हरिणीने व्याधाला काय म्हणाली ?

....

3) व्याध कोणत्या झाडावर बसला होता ?

....
.

अध्ययन कृती क्र .6. 5

अ) मध माश्याच्या पोळ्याचे चित्र काढा व मधमाशीच्या कामाचे वर्णन कर.

आ) मधाचे विविध उपयोग लिहा.

अध्ययन कृती क्र .6. 6

उतारा वाचा व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

बसवेश्वर हे विनयशील, कर्तव्यदक्ष,ईश्वराचे परमभक्त होते .आपल्या धर्माचाही प्रसार ते त्याच वेळी करू लागले. बसवेश्वरांची कीर्ती फक्त कर्नाटकातच नव्हे, तर सर्व ठिकाणी पसरली. अलंप्रभु देवांच्या आशीर्वादाने त्यांनी अनुभव मंडप नावाचे एक चर्चा मंदिर उभारले.काश्मीर वगैरे लांबलांबच्या ठिकाणाहून लोक चर्चेत भाग घेण्यासाठी येत असत. येथे चर्चेत भाग घेणाऱ्या प्रमुखांना शिवशरण असे म्हणत असत. अनुभव मंडपात पुरुषांच्या बरोबर स्त्रियाही भाग घेत असत.

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

1) वरील उताऱ्या मध्ये कोणत्या राज्याची नावे आहेत?

....

2) संतांची नावे सांगा?

....

- **उतारा**

पाठ क्रमांक 13 "मधूला 'पडलेले स्वप्न' यामधील उतारा घेऊन विरामचिन्हांचा उपयोग केला आहे ते लिहा.

जोड शब्द लिहा. पालेभाज्या व फळभाज्यांची नावे लिहा असे गटाद्वारे मुलांच्या कडून कृती करून घेणे.

मूल्यमापन कृती क्र.1

प्रश्न 1. दर्शविल्याप्रमाणे पूर्ण कर.

उदा. ने – नेता

जा ....

गा ....

खा ....

कर ....

पळ ....

प्रश्न 2.चित्रातील अक्षराच्या मदतीने दिलेल्या अर्थाचे शब्द तयार कर.

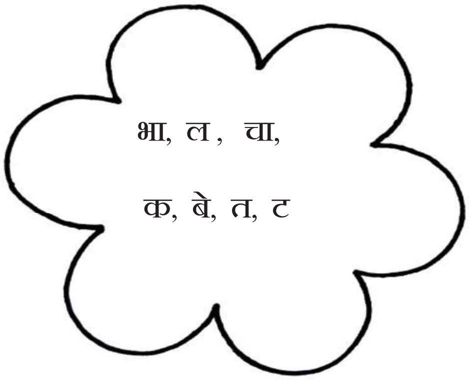

1. राजाची स्तुती करणारा - ....

2. चारहि बाजूने पाणी असणारा प्रदेश - ....

3. बहिणीचा मुलगा - ....

4. कारस्थान- ....

5. शपथ- ....

6. कपाळ- ....

7. शंकराला वाहतात- ....

8. रूढी परंपरा - ....

9. तांदूळ शिजवून करतात तो - ....

प्रश्न 3 खालील जोडून येणारे शब्द पूर्ण कर

सो	क्ष		
आ	णी		

दे	व		
पै	ल		

प्रश्न 4 खालील शब्दात लपलेला दुसरा शब्द लिही.

- मन

- ....

- ....

- ....

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,साधारण =4 मध्यम = 2 स्टार काढ

मूल्यमापन कृती क्र. - 2

प्रश्न 1. रिकाम्या जागा भर.

मन | वन | हार | कापू | वय

1. लहान बाळाचे ....निरागस असते.

2. ....रक्षण आमची जबाबदारी आहे.

3. तू खेळात.........लास तरी त्या खेळत भाग घे.

4. एकच आंबा .... नकोस.

5. माझे .... आता 11 वर्षे आहे.

प्रश्न – 2. समानार्थी शब्द खालील चित्रात लिही.

पती =

पाणी =

फुल =

नदी =

मैत्रीण =

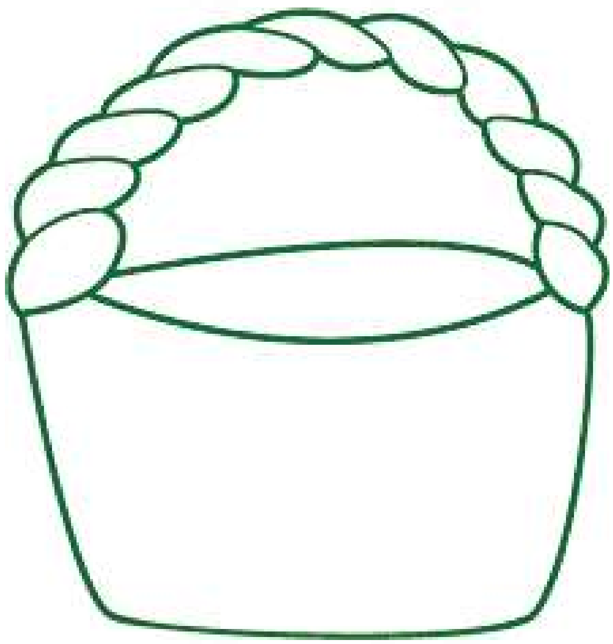

प्रश्न – 3. खाली दिलेल्या शब्दांचा वाक्यात उपयोग कर .

नमुना- सुसंस्कृत - आपला भारत देश सुसंस्कृत आहे.

1. गौरव - ....

2. चळवळ - ....

3. अन्याय - ....

4. स्वतंत्र - ....

5. आशीर्वाद - ....

प्रश्न – 4. माहिती लिहा.

1. महात्मा गांधी –

....
....
....
....

2. पंडित नेहरू –

....
....
....
....

....
....
....
....

प्रश्न 5. – खालील चित्रात फळभाज्याची यादी कर.

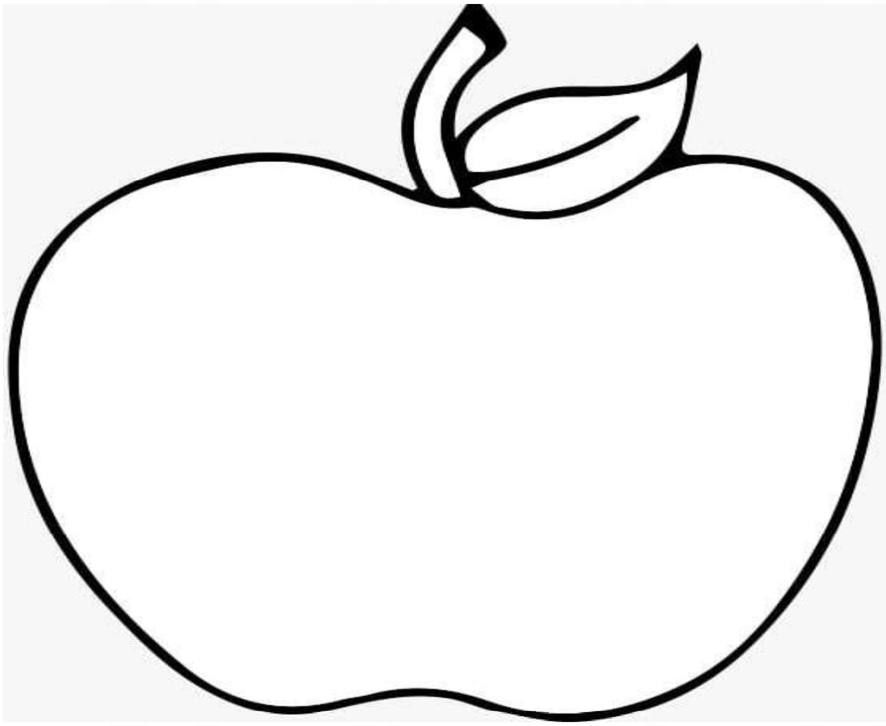

प्रश्न 6. फुलाच्या पाकळीमध्ये पालेभाज्यांची यादी कर.

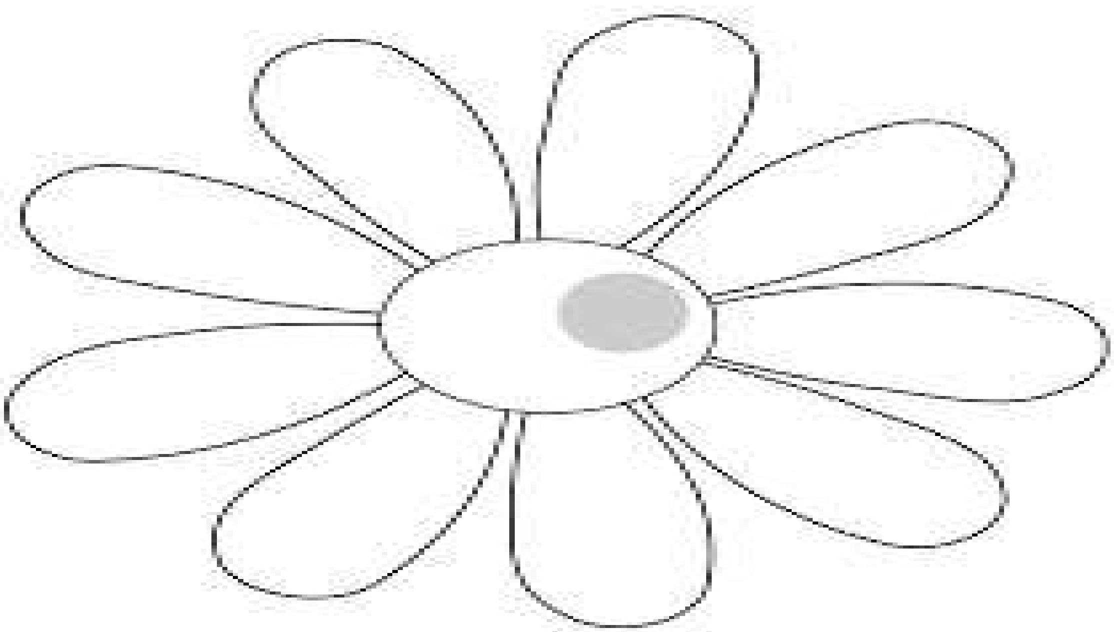

प्रश्न 7 – खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

1. चमत्कारिक वस्तू कोणती आहे ?

....

....

2. वारा कशाच्या ठिकऱ्या उडवू शकतो ?

....

....

- प्रश्न 8 - होय कि नाही ते सांगा.

1. वारा कोणी पाहिला आहे.– होय/नाही

2. वाऱ्याला रंग आहे. – होय/ नाही

3. वारा सर्वत्र भरून आहे. – होय/ नाही

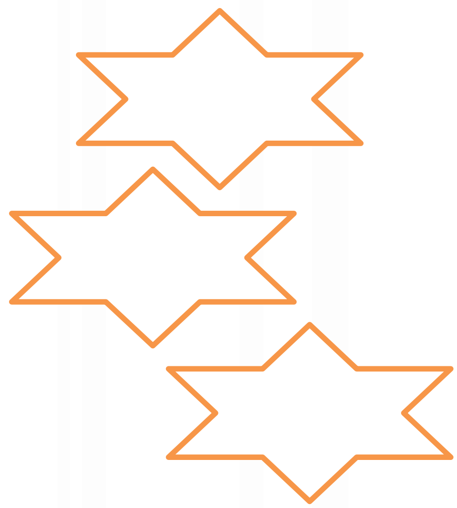

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

	सही

घटक खूप आवडला = 5, साधारण = 4 मध्यम = 2 स्टार काढ

अध्ययन निष्पत्ती क्र .5.7

अपरिचित संवाद, चर्चा , नाटक , समजून घेतात आणि त्यात सहभागी होतात.

अध्ययन कृती क्र .7.1

गटाद्वारे नाटक सादर कर.

खरी मैत्री (नाटक)

फार वर्षापूर्वी एक आटपाट नावाच्या शहरात सुरज आणि अमर नावाचे दोन मित्र राहत होते.ते दोघेही सत्याचे प्रेमी होते. ते दोघेही जिवलग असून नेहमी खरे वागत असत. मात्र आटपाट नगरीचा राजा चंद्रसेन हा दुष्ट प्रवृत्तीचा होता. एके दिवशी राजाला समजले कि अमरने राजाला दुष्ट म्हटले आणि त्याच्या विरोधात आणखी काही बरेच बोलला. त्यामुळे राजा खूप रागावला. त्याने घोषणा केली कि याची शिक्षा म्हणून अमरला फासावर लटकावले जाईल.

(चंद्रसेन राजाचा दरबार, राजा सिंहासनावर बसला आहे. अमरचे हात पाठीमागे बांधले आहेत त्याच्या दोन्ही बाजूला सैनिक आहेत.)

अमर: महाराज कृपा करून मला माझ्या आईला व बहिणीला भेटण्याची परवानगी द्या. मला माझ्या बहिणीचे लग्न करवून द्यायचे आहे. आणि माझ्या आईचा निरोप घ्यायचा आहे. त्यानंतर मी परत येईन.

राजा चंद्रसेन: अशक्य, मी तुझी हि इच्छा पूर्ण करू शकत नाही. तू परत येशील यावर माझा विश्वास नाही.तुला हि शिक्षा होणारच.

(तेवढ्यात दरबारामध्ये सुरज प्रवेश करतो)

सुरज : महाराज मी सुरज आहे. व मी अमरचा सच्चा मित्र आहे. कृपा करून त्याला त्याची शेवटची इच्छा पूर्ण करण्यासाठी त्याला जावू द्या. तो परत येईपर्यंत तुमच्या कोठडीत मी राहीन.

राजा चंद्रसेन: ठीक आहे अमर., पण एक अट आहे. तू परत येण्याचा निश्चित दिवस व वेळ सांगावी लागेल., तू वेळेत पोहचला नाहीस तर तुझ्या ऐवजी तुझ्या मित्राला फाशी देण्यात येईल.

आणि अमरची शेवटची इच्छा मान्य केली गेली.

तो घरी गेला, त्याचे काम संपविले आणि आटपाट नगराकडे परत निघाला. परत येताना मध्येच मोठ्या संकटाला तोंड द्यावे लागले. म्हणून त्याला उशीर झाला. निश्चित केलेल्या वेळेत पोहचला नाही,म्हणून सुरजला फाशी देण्यासाठी आणण्यात आले.

(चंद्रसेन राजाचा दरबार, राजा सिंहासनावर बसला आहे. सुरजचे हात पाठीमागे बांधले आहेत त्याच्या दोन्ही बाजूला सैनिक आहेत)

राजा चंद्रसेन: सुरज तुझा मित्र कोठे आहे?तो तुला मरायला सोडून गेला. मला खात्री आहे कि तो परत येणार नाही.त्याच्या जागी इथे थांबण्याचे ठरवून तू मूर्खपणा केला आहेस.

सुरज : तुम्ही चुकीचे बोलत आहात महाराज. मला माहित आहेत कि अमर त्याचे वचन पाळेल. तो वेळेवर परत येईल.आणि तो परत आला नाही तर मी त्याच्याऐवजी मरण्यास तयार आहे. मी त्याच्यावर खूप प्रेम करतो.

(अमर धापा टाकत पळत येतो. सुरज अमरला आलिंगन देतो.व रडू लागतो.)

अमर: मी आलो आहे कृपा करून सुरजला मारू नका. मी माझी शिक्षा भोगण्यास परत आलोय.कृपया मला फाशी द्या.

अमर: नाही, कृपया मला फाशी द्या. जर त्याला उशीर झाला असता तर मला फासावर लटकवले जावे. असे ठरले होते, म्हणून मला शिक्षा द्यावी.

(दोघेही मला फाशी द्या, मला फाशी द्या असे म्हणू लागले. आणि शेवटी......)

राजा चंद्रसेन : मी माझ्या आयुष्यात अशी मैत्री कधी पाहिली नाही. तुम्ही दोघांनीही आपली वचने पाळली आहात. जगात अशी मैत्री प्रत्यक्षात आहे. याचा मला आनंद आहे. व अभिमान आहे. मी तुम्हा दोघानाही या शिक्षेतून मुक्त करतो.

1. खालील शब्दांना क्रमाने लावून वाक्य बनव.

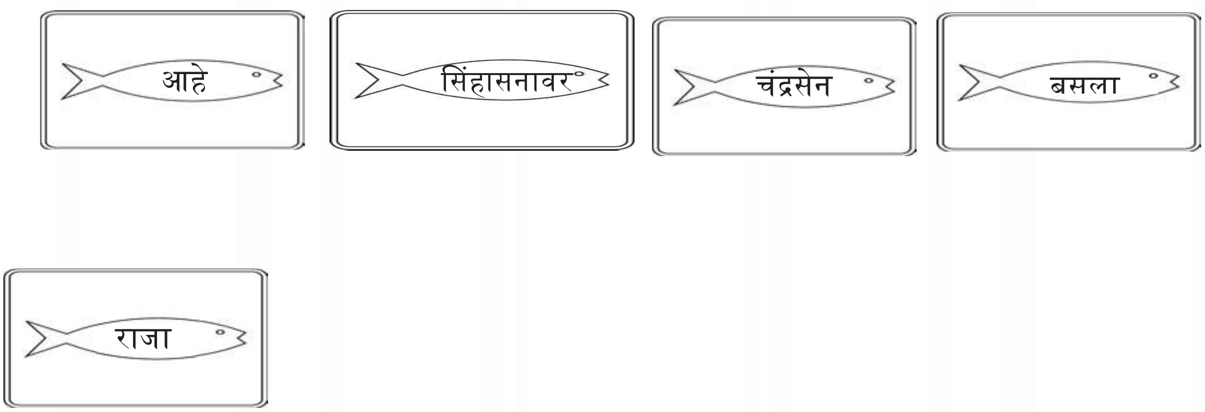

उत्तर: ....

2.

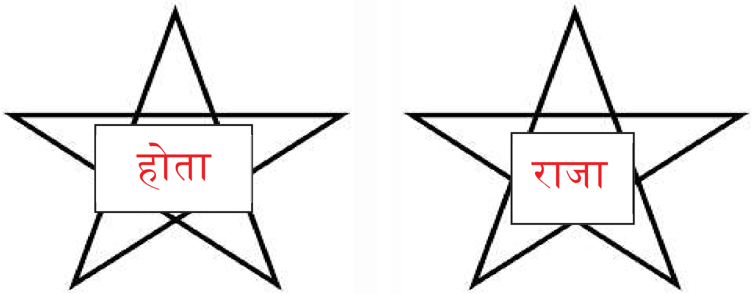

उत्तर: ....

3.विरुद्ध शब्दांच्या जोड्या लावून लिही.

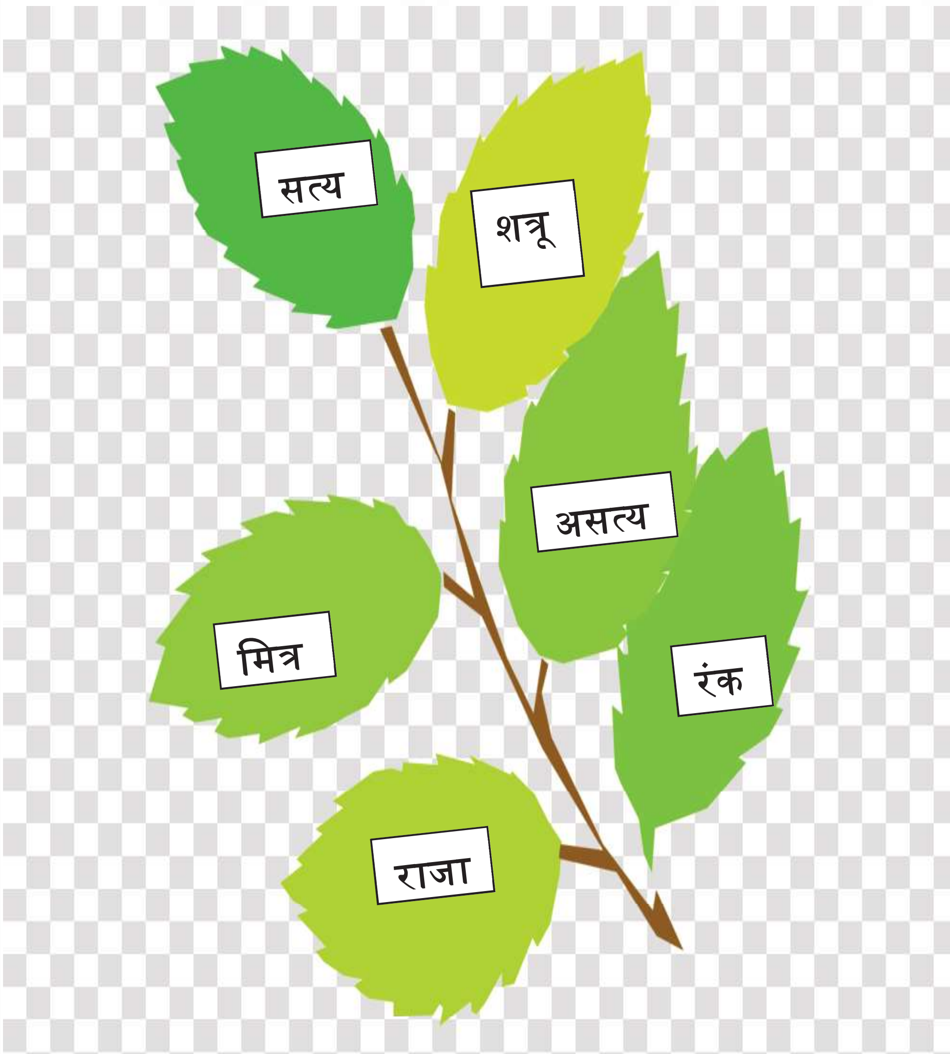

......................X...................

......................X...................

......................X...................

4. चित्रातील अक्षरांच्या सहाय्याने वाक्य तयार करा.

उत्तर..

अध्ययन कृती क्र-. 7.2

सवांद संगणकाचा महिमा

आजोबा: - विश्वनाथराव , नात:- प्रतीक्षा

आजोबा: बरेच दिवस झाले चेन्नईला येवून! मला मुंबईला गेले पाहिजे.

प्रतीक्षा : आजोबा तुम्ही खूप दिवस राहणार आहे असे म्हणाला होता.

आजोबा : अग दिवसभर मी एकटा असतो घरात. इथ मराठी वर्तमान पत्र देखील मिळत नाहीत. मी कसा वेळ घालविणार?

प्रतीक्षा : एवढच न आजोबा! तुम्हाला रोज मराठी वर्तमान पत्र वाचायला मिळेल, मी व्यवस्था करते.

आजोबा : ते कस काय शक्य आहे बुवा?

प्रतीक्षा: आजोबा, हे संगणकाचे युग आहे. नेटवरून काही सेकंदात जगातील कोणतीही गोष्ठ आपण घरबसल्या उपलब्द करून घेवू शकतो.आता जगात अशक्य अस काहींच राहिलेले नाही.

आजोबा: पोरी, हे सगळ मी ऐकलय खर........

प्रतीक्षा : आजोबा मी नेट सुरु केलय कोणते वर्तमानपत्र वाचायचं आहे तुम्हाला ?

आजोबा : सर्वकाळ

प्रतीक्षा : थांबा हं, मी आता हि अक्षरे संगणकावर टाईप करते.

आजोबा: अरे वा! सगळी पाने दिसायला लागली कि इथे .....सगळ्या बातम्या वाचतो आता!

प्रतीक्षा: आजोबा तुम्ही तुमच्या मित्राला इमेल सुद्धा करू शकता

आजोबा : खरच पोरी, संगणकाचा महिमा अगाध आहे. या संगणकाने संपूर्ण जगालाच एकदम जवळ आणलंय!

1. चित्रे पाहून संगणकाविषयी येणारे शब्द लिही.

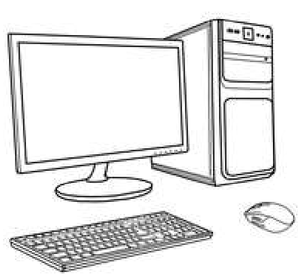

....

....

....

....

2. संगणकाचा उपयोग कशासाठी केला जातो ते रिकाम्या जागी लिहा.

अध्ययन कृती क्र-. 7.3

खाली दिलेल्या चित्राच्या आधारे दहा-दहा वाक्ये लिहा.

अध्ययन कृती क्र-. 7.4

चित्र पाहून दोघामधील संवाद तयार कर.

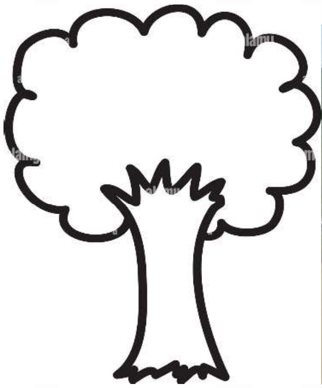 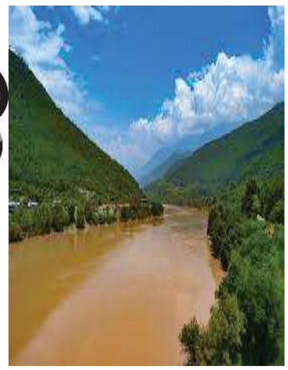

झाड नदी

....

....

....

....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्र-. 7.5

संवाद

❖ तुमच्या मित्रासोबत कोरोन विषयी चर्चा करून संवाद तयार करणे व सादर करणे.

वरद: सुप्रभात सुरज! कसा आहेस?

सूरज: सुप्रभात वरद! मी अगदी छान आहे.किती दिवसांनी आपण भेटतोय ना?

वरद: हो ना. किती बर वाटतय ना शाळा पुन्हा सुरु झालेली बघून?

सुरज: हो मी येता येता कांहीजणांना भेटलो आहे.कोरोनाच्या या दिवसामध्ये तर फक्त ऑनलाईन शाळा सुरु करून मला तर खूपच कंटाळा येत होता.फक्त एकाच जागेवर बसून राहावे लागत होते.

वरद: हो आणि त्यावेळी आपण एकमेकांना बघू शकत असूनही जसे शाळेत मनसोक्त गप्पागोष्टी करतो , एकमेकांच्या अभ्यासातील अडचणी एकत्रपणे दूर करतो, एकमेकांचे वाढदिवस साजरे करतो, क्रीडा दिन, योगा दिन एकत्रितपणे साजरा करतो तसे ऑनलाइन शाळेमध्ये काहीच होत नव्हते.

सुरज: आपण हो पण ते आरोग्याच्या दृष्टीने आपल्यासाठीच चांगले केले होते, कारण या वाढत्या संकटात आपण त्यावेळी शाळेत येणे हिताचे नव्हते म्हणूनच तर ऑनलाइन शाळा ही आपल्याच हितासाठीच केलेली तरतूद होती हो ना?

वरद: हो अगदी बरोबर बोललास कारण त्या ऑनलाईन शाळेत आपल्या सर्वच विषयांच्या शिक्षकांनी जी कामगिरी केली ती खरच खूप कौतुकास्पद आहे.

1 . मोकळ्या जागा भरा

1 कोरोना च्या काळात .... शाळा भरविल्या.

2. ....काळात आरोग्याची काळजी घेतली पाहिजे.

3. हात ....ने स्वच्छ धुवावेत.

4. शाळा सुरू झाल्यामुळे आम्हाला............ .... बरे वाटते.

2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही

1. कोरोना च्या काळात कोणते नियम पाळले पाहिजे ?

....

....

2 कोरोणाच्या काळात शाळा कशा सुरू होत्या ?

....

....

3.ऑनलाइन शाळेत काय काय होत नव्हतं ?

....

....

4.शाळा सुरू झाल्यानंतर कोण कोणत्या गोष्टी करता येतात ?

....

....

अध्ययन कृती क्र-. 7.6

परीक्षेच्या एक दिवस आधी दोन मित्रांच्या संभाषणाचा संवाद सांगणे.

अक्षर: हॅलो स्वरा तू जरा अस्वस्थ दिसत आहेस का?

स्वरा: हॅलो अक्षर उद्या आमची गणिताची परीक्षा आहे.

अक्षर: मी संपूर्ण अभ्यासक्रम पुन्हा केला आहे आणि तू?

अक्षर: स्वरा मी सुद्धा अभ्यासक्रमाची उजळणी केली आहे परंतु असे बरेच प्रश्न आहेत ते समजू शकले नाही.

अक्षर :असे का.

स्वरा: ते प्रश्न समजावून सांगताना आजारपणामुळे मी शाळेत जाऊ शकलो नाही.

अक्षर: हरकत नाही मी तुला समजावते, कदाचित तुझी समस्या दूर होईल.

स्वरा: पण यामुळे तुझा वेळ वाया जाईल.

अक्षर: काय बोलतो मित्रा, अरे! तुला शिकवताना माझीपण उजळणी होईल.

स्वरा: पण मला या धड्याचे सूत्र आठवत नाही.

अक्षर: सूत्र लक्षात ठेवण्याची गोष्ट नाही, ती समजून घेण्याची गोष्ट आहे.

स्वरा: तू तर माझी समस्या सोडवली आहेस थँक्यू! आता चल मला समजावून सांग.

मूल्यमापन कृती 1

1 खालील चित्र पाहून त्यांचे उपयोग लिही.

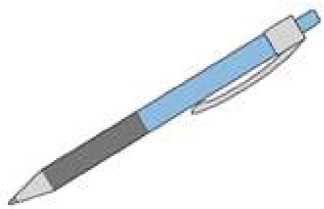

…………………………………………………...………………

…………………………………………………...……………

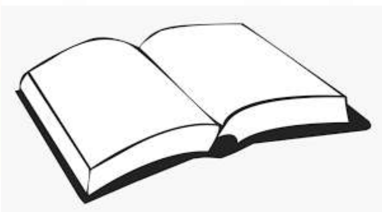

…………………………………………………...………………

…………………………………………………...……………

…………………………………………………...………………

…………………………………………………...……………

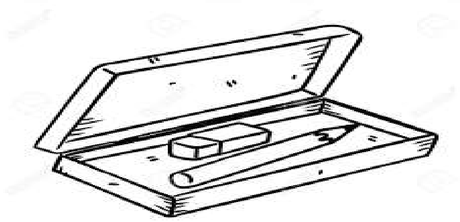

…………………………………………………...………………

…………………………………………………...……………

2 खालील मोकळ्या जागा भरा

गणिताची, प्रश्न, सूत्र, शाळेत , उजळणी,

1. बरेच .... समजू शकलो नाही.
2. उद्या आमची ....परीक्षा आहे.
3. अभ्यासक्रमाची ....केली आहे.
4. मला या धड्याचे ....आठवत नाही.
5. मी ....जावू शकलो नाही.

मूल्यमापन कृती 2

प्रश्न.1 तुम्हाला माहित असलेल्या खेळाची नावे खालील ओळीत लिहा.

--- .

प्रश्न 2 गटात न जुळणाऱ्या शब्दाला गोल कर.

1. मोबईल, खेळ, कब्बडी, लगोरी
2. वाढ, उंची, व्यायाम, गृहपाठ.
3. पेन, पुस्तक, कंपास,टेबल.
4. राजा, सैनिक, सिंहासन, खुर्ची
5. कॉम्पुटर, माउस, किप्याड, तक्ता

प्रश्न 3 खालील चित्राच्या आधारे दहा-दहा वाक्ये लिही.

a)

....

....

....

....

....

....

b)

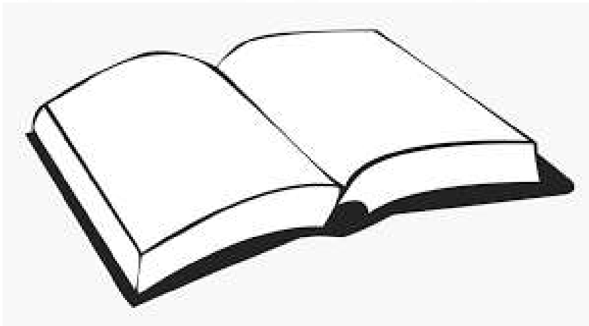

....

....

....

....

....

....

....

....

c)

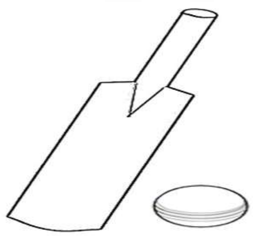

....

....

....

....

....

....

प्रश्न ४ - योग्य पर्याय वापरून रिकाम्या जागा भर.

मित्र, कोरोना, राजा , खेळ, उजळणी

1. मी अभ्यासाची ....पूर्ण केली.
2. ....सिंहासनावर बसला आहे.
3. मी रोज ....खेळतो.
4. ....च्या काळात शाळा ऑनलाईन भरविल्या.
5. मी आणि अमर चांगले ....आहोत.

प्रश्न 4 शब्दांना क्रमवार लावून वाक्य बनव.

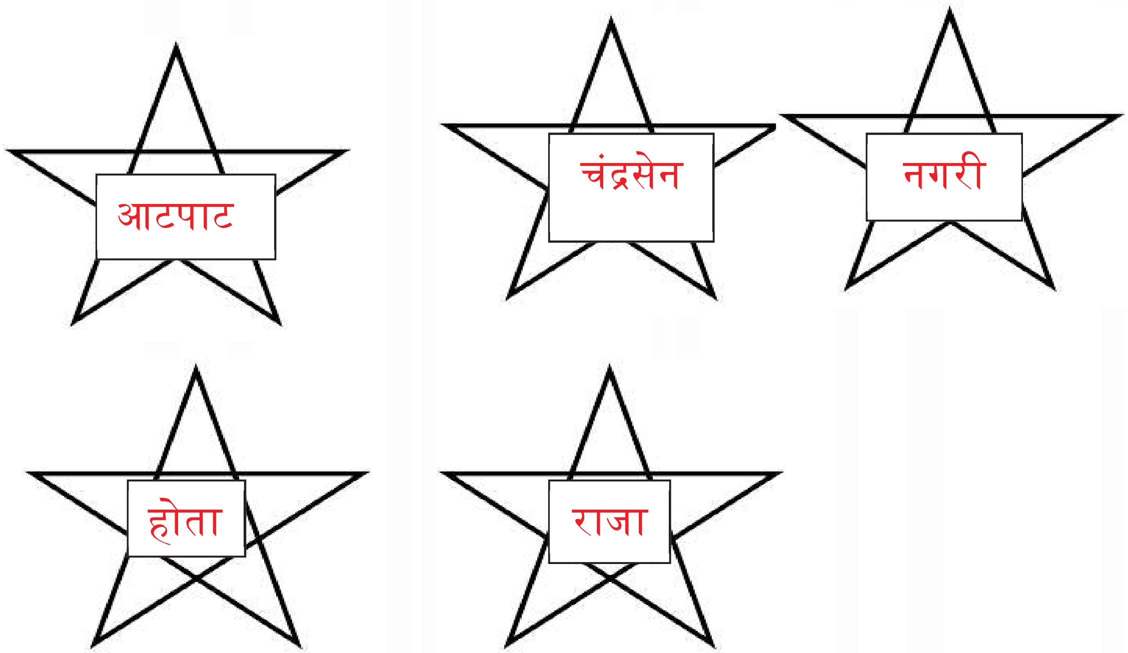

उत्तर : ....

शिक्षक   मूल्यमापन   किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,साधारण =4 मध्यम =2 स्टार काढ

अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक- 5.8

* पुस्तक, कथा , फलक , वर्तमान पत्र यावरील छापील तसेच लिखित मसुदे वाचतात

अध्ययन कृती क्रमांक- 8.1

कृतीचे नाव- पुस्तक कथा

कावळा आणि साप

एका झाडावर एक कावळा आणि कावळीन राहत होते .त्याच झाडाखाली बिळात एक साप राहत होता. तो साप नेहमी कावळा आणि कावळीण बाहेर गेल्यावर त्यांची अंडी खाऊन टाकत होता. या नेहमीच्या त्रासाला कंटाळून कावळे नीने एक शक्कल लढविली, ती म्हणाली की तुम्ही एखाद्या शक्तिमान माणसाची मौल्यवान वस्तू आणून त्या सापाच्या बिळात जवळ आणून टाका. तुमच्या मागे ते लोक येतील आणि सापाला मारून टाकतील. अन् झालेही तसेच राजघराण्यातील स्त्रिया एका सरोवराकाठी आंघोळ करत होत्या. त्यांनी आपले मौल्यवान दागिने काठा वर काढून ठेवले. कावळ्याने त्यातील एक दागिना उचलला आणि आकाशात उडू लागला .त्याच्यामागे राजाचे सैनिक पळू लागले. त्याने तो दागिना सापाच्या बीळा जवळ टाकला. सापाच्या बिळा जवळील दागिना उचलताना साप बाहेर आला. त्यावेळी त्या सैनिकांनी सापाला ठार मारले. आणि दागिना घेऊन निघून गेले.

तात्पर्य -- शक्तीपेक्षा युक्ती श्रेष्ठ असते.

प्रश्न १) - शब्दांना क्रमाने लावून वाक्य बनवा.

1) उचलला दागिना एक कावळ्याने.

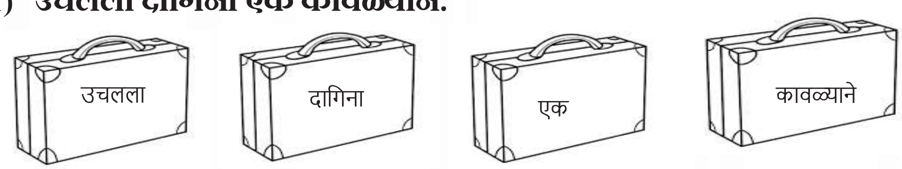

उत्तर ....

2)

उत्तर ....

3)

उत्तर ....

प्रश्न 2) खाली दिलेल्या शब्दांचे लिंग परिवर्तन करा.

राजा=

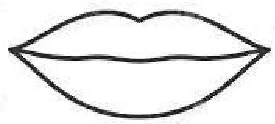

कावळा =

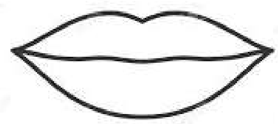

साप

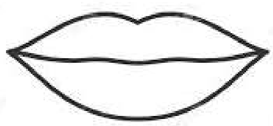

स्त्रिया =

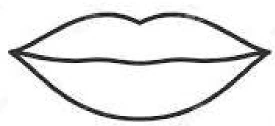

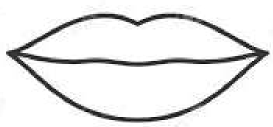

चोर =

प्रश्न- 3) चित्र पाहून च्या ,ले, ता, शब्दाचे नवीन शब्द बनवा.

मार वार, सापा, ठेव

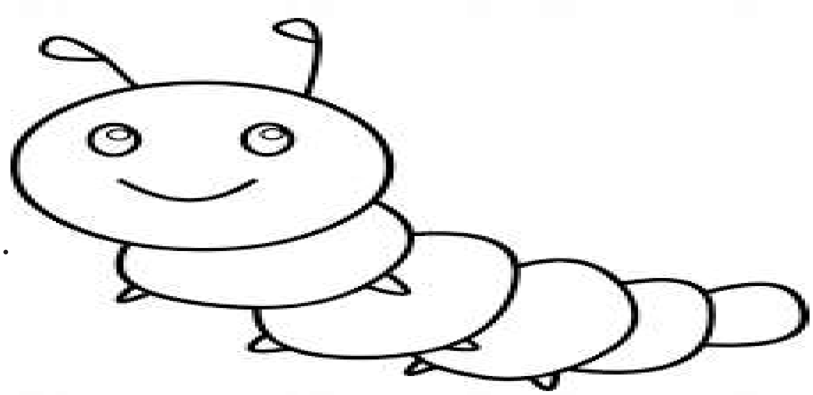

....

....

....

प्रश्न - 4) बरोबर शब्द निवडून वाक्य पूर्ण करा.

माझा , मी ,जवळ

1) काल ------वाढदिवस होता.

2) बिळा------ साप आहे.

3) ------शाळेत शिकत आहे.

प्रश्न - 5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) झाडावर कोण राहत होते ?

....

2) शक्कल कोणी लढविली ?

....

3) अंडी कोण खात होता ?

....

4) बिळात कोण राहत होते ?

....

5)दागिने कोठे काढून ठेवले ?

....

6)या कथेतून कोणता बोध होतो ?

....

अध्ययन कृती क्रमांक--8.2

कृतीचे नाव-- साहसी कथा

श्री छत्रपती शिवाजी महाराज

छत्रपती शिवाजी महाराज हे थोर राष्ट्रपुरुष होते .त्यांचा जन्म शिवनेरी किल्ल्यावर झाला. दिनांक 19 फेब्रुवारी 1630 रोजी झाला .संबंध शिवनेरी किल्ला सनई चौघडा आणि नगारा यांच्या आवाजाने भारून गेला. शिवनेरी चा आनंद गगनात मावेनासा झाला .लढाईत गुंतलेल्या पित्याचा सहवास त्यांना फारसा लाभला नाही. परंतु आई जिजाऊंचे प्रेम शिकवण आणि गुलामगिरीत खितपत पडलेल्या राज्याची माहिती आईकडूनच शिवबाला मिळाली. लहान वयातच त्यांच्या मनात स्वराज्याची इच्छा निर्माण झाली. लहान वयात किल्ला- किल्ला खेळत असतानाच शिवरायांनी आपल्या विचाराशी सहमत असणारे सवंगडी मिळवले. हेच पुढे शिवरायांचे खरे मित्र बनले. त्या काळात येथे मोगलांचे राज्य होते. ते लोकांवर अन्याय करत. गरिबांना त्रास देत. शिवाजी महाराजांना अन्याय आवडत नसे. ते अन्यायावरून लढले त्यानी मोगलांचे अनेक किल्ले जिंकले .त्यानी शाहिस्तेखान, अफजलखान अशा जबरदस्त शत्रूला धूळ चारली. स्वराज्य निर्माण केले. त्यानी गरीब जनतेला सुखी केले. रायरेश्वरावर स्वराज्याची प्रतिज्ञा ,लगेच स्वराज्याचे तोरण, गड आला पण सिंह गेला, प्रतापगडचा रणसंग्राम, आग्र्याहून सुटका, पन्हाळ्याहून सुटका असे एक ना अनेक प्रसंग अंगावर शहारे आणणारे! महाराजांच्या शौर्याची पराक्रमाची माहिती पटवून देणारे आहेत.

मला या छत्रपती शिवाजी महाराजा विषयी खूप आदर वाटतो .

1) जोड्या जुळवा

शिवबांचा जन्म	-	किल्ला
जिजाबाई	-	सिंह गेला
अफजलखान	-	19 फेब्रुवारी1630
शिवनेरी	-	आई
गड आला पण	-	शत्रू

प्रश्न 2) खाली दिलेले विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

जय ×

शत्रू ×

धाडसी ×

स्वराज ×

प्रश्न 3) खाली दिलेले शब्द मोकळ्या जागेत भरा.

शिवनेरी, राष्ट्रपुरुष, जिजाबाई, रायरेश्वर

1) लहानपणी स्वराज्याची संपूर्ण माहिती ------------------------------ यांच्याकडून मिळाली.

2) छत्रपती शिवाजी महाराज हे ------------------------------ होते.

3) राजानी स्वराज्याची प्रतिज्ञा ------------------------------ वर घेतली.

4) राजांचा जन्म ------------------------------ या किल्ल्यावर झाला.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) शिवाजी महाराजांच्या मातोश्री चे नाव सांगा ?

....

2) शिवाजी महाराजांना काय आवडत नसे ?

....

3) महाराजांनी कोणाला सुखी केले ?

....

4) महाराजांनी कोणाचा वध केला ?

....

अध्ययन कृती क्रमांक -8.3

अध्ययन कृतीचे नाव - फलकावरील मसुदा (फलक लेखन)

सुट्टी संपल्यानंतर दिवाळीची सुरू होते शाळा

नव्या सत्रात गुरुवारी.

शाळा सुरु चा वार सोमवार

असं फीलिंग येतंय आज उगाचच, तर यापुढे सहामाही चे गुण ध्यानी घेऊन,

'वार्षिकचा' विचार हे ओघानंच स्वाध्यायही वह्या पूर्ण करणार आहेच

जोडीला दुसरी चाचणी नऊ माही गॅदरिंग बिदरिंग यात तसं नवीन काहीच नाही

सत्र नवीन इतकेच नवलाई म्हणूनच सर्वांचे "सुस्वागतम"

प्रश्न 1) तुमच्या शाळेत होणारे कार्यक्रम यांची यादी खालील चित्रात लिहा.

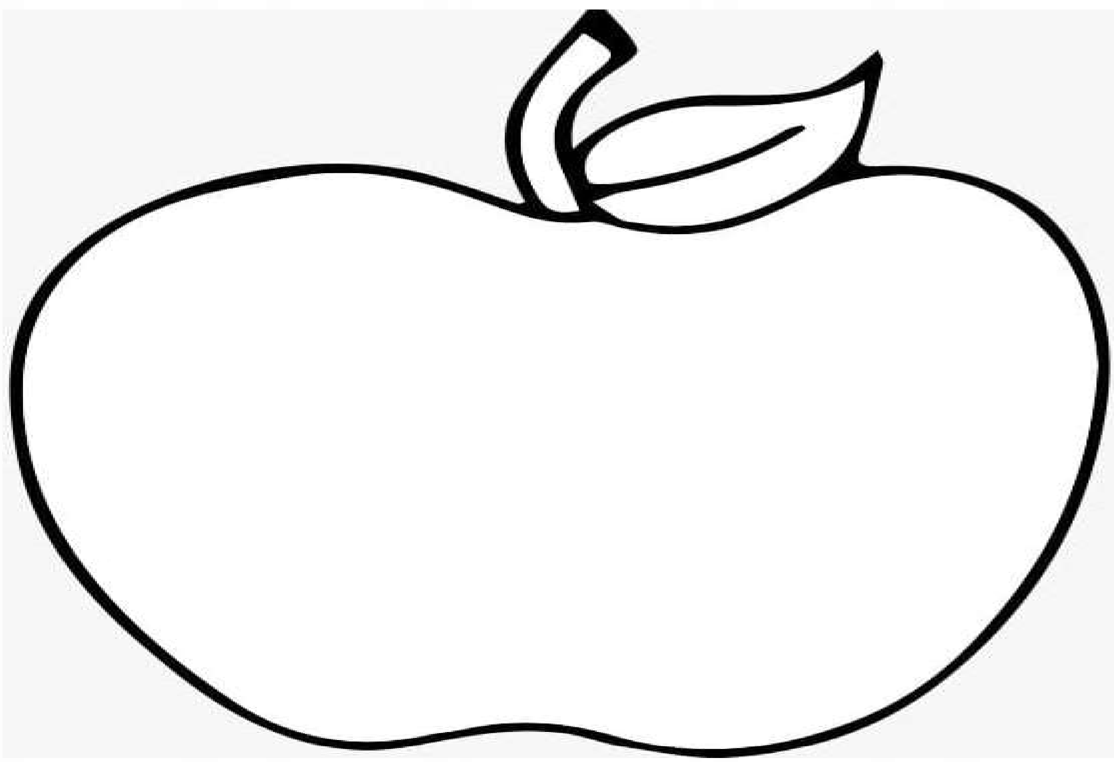

प्रश्न 2) प्रत्येक शब्दाचे तीन वाक्य तयार करा.

मित्र, ...

....

....

शाळा, ...

....

....

शिक्षक , ...

....

....

पुस्तक, ...

....

....

परीक्षा ....

....

....

प्रश्न 3) गटात न जुळणाऱ्या शब्दाला गोल करा.

1) खुर्ची, पुस्तक, वही, पट्टी

2) कॅरम, बुद्धिबळ, पत्ते, फुटबॉल

3) चेंडू, बॅट, विटी, स्टंप

4) पतंग, दोरा, मांजा, सोंगट्या

5) फळा, खडू, डस्टर, टेबल

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे सांगा.

1) फलक लेखन कोणकोण वाचलेत ?

....

2) सुट्टी संपल्यानंतर कोणता सण सुरू होतो ?

....

3.शाळा सुरू होण्याचे सत्र कोणते ?

....

4.शाळा सुरू होण्याचा वार कोणता ?

....

5)कोणत्या परीक्षेचे गुण ध्यानी ठेवायचे ?

....

6) शाळेत कोणकोणत्या परीक्षा होतात ?

....

अध्ययन कृती क्रमांक-8.4

अध्ययन निष्पत्ती चे नाव- राष्ट्रीय सणाचे फलक लेखन.

खालील फलक लेखन वाचन्यास प्रवृत्त करणे.

फलक लेखन :

विद्यार्थी -पालक- शिक्षक व समाज यांच्यामध्ये सुसंवाद घडवून आणण्यासाठी जागरूक पालकत्वाला वाहिलेले केवळ वाचनीय त्व नव्हे .तर संग्राह्य असे दर्जेदार कालसुसंगत, सुजाण पालक ,शिक्षक, समाज, शैक्षणिक व सामाजिक संस्थांनी आपलंस करून समाजाला चांगले वळण लावण्याचं एकमेव बोलक करणारे माध्यम म्हणजे फलक लेखन होय.

1) खालील फलकावर कोणत्याही एका सणाचे शुभेच्छा देणारे लेखन करा.

2) खालील वाक्यात मी आणि मध्ये या शब्दांचा वापर करा.

1) आज-- खूप आनंदी आहे.

2) दिवाळी-- फराळ केला जातो.

3) -- दिवाळीला मामाच्या गावी गेलो होतो.

4) बेंगलोर कर्नाटक -- आहे.

5) गाडी--बसा.

3) चित्र पाहून पाच वाक्य तयार करा.

1)

----

2) ---

----

4) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) प्रजासत्ताक दिन केंव्हा साजरा केला जातो ?

....

2) स्वातंत्र्य दिन केंव्हा साजरा केला जातो ?

....

3) राष्ट्रीय सण कोणते ?

....

4) तुम्हाला माहीत असलेल्या नेत्यांची नावे लिहा ?

....

5) दिवाळी सण केव्हा साजरा केला जातो?

....

6) दिवाळी मध्ये काय काय करतात?

....

अध्ययन कृती क्रमांक-8.5

अध्ययन निष्पत्ती चे नाव-- वर्तमानपत्र

आजचे हवामान

कमाल तापमान-16.1 c(_5)

किमान तापमान-2.6 c (_4)

सूर्यास्त - मंगळवार 5.48 PM

सूर्योदय - बुधवार 7.16 am

चंद्रास्त - बुधवार 10.45 am

चंद्रोदय- मंगळवार 11.05 PM

सकाळी धुके व आकाश ढगाळ राहील. किमान तापमान मेघगर्जना सह 4c. मंगळवारी कमाल आद्रता (हवेतील पाण्याचा द्रव अंश) 83% आणि किमान 37% असेल.

वरील प्रमाणे वर्तमानपत्रातील हवामानाच्या अहवालाचा एक नमुना आहे. त्यामध्ये आपल्याला गेल्या 24 तासामधील तापमान आद्रता आणि पर्जन्यमान याविषयीची माहिती मिळते. त्यामध्ये पुढील एका दिवसाच्या हवामानाचा अंदाज सुद्धा वर्तविलेला असतो.

* शासकीय हवामान खात्याकडून नित्य हवामानाचे अंदाज तयार केले जातात. हे खाते तापमान वारा इत्यादींची माहिती गोळा करतात .आणि नित्य हवामानाचे अंदाज वर्तवितात.

1) तुम्हाला माहित असलेल्या वर्तमानपत्रांची नावे सांगा व ती खालील चित्रात लिहा .

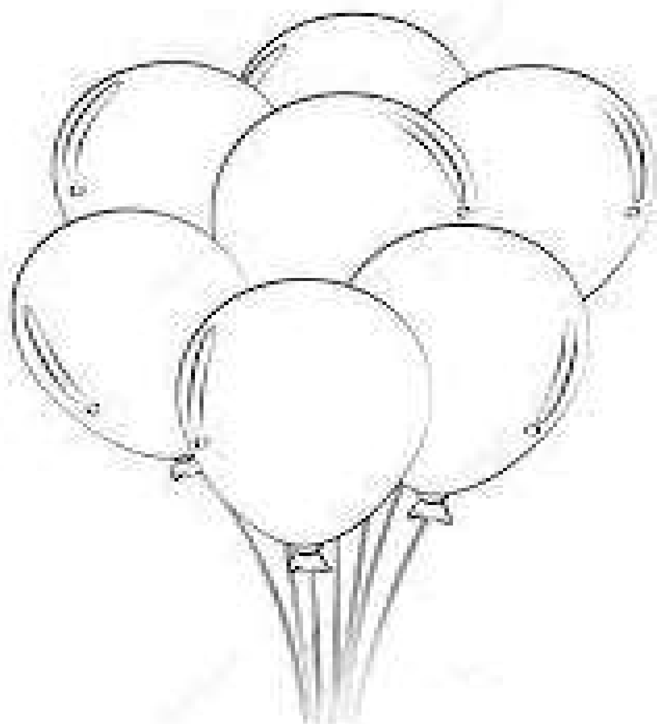

2) दिलेल्या शब्दातून योग्य शब्द निवडून वाक्य पूर्ण करा.

(दैनिक, साप्ताहिक, पाक्षिक, मासिक, वार्षिक)

1) रोज प्रसिद्ध होणारे- ....

2)आठवड्यातून प्रसिद्ध होणारे— ....

3)पंधरा दिवसातून प्रसिद्ध होणारे- ....

4) महिन्यातून प्रसिद्ध होणारे- ....

5) वर्षातून प्रसिद्ध होणारे-- ....

3. कोणत्याही एका वर्तमानपत्रातील खेळाची माहिती लिहा.

4.) कोणत्याही एका दिवसाचे दिनमान ,हवामान अंदाज खालील तक्त्यात लिहा.

पंचांग	हवामान

मूल्यमापन कृती क्र 1

A) प्रत्येक शब्दाचे तीन वाक्य तयार करा.

	....
फलक	....
	....
	....
शाळा	....
	....
दिवाळी	....
	....
प्रजासत्ताक	....
कोरोना	....

B) गटात न जुळणाऱ्या शब्दाला गोल करा.

1) फळा, खडू, डस्टर ,टेबल ,

2) चेंडू, विटी, स्टंप, बॅट,

3) दिवाळी ,फराळ ,फटाके, पाळणा ,

4) पत्रक, पुस्तक ,पेन ,वही

5) दवाखाना, औषध, डॉक्टर, बाग

C) खालील शब्दांच्या जोड्या जुळव व चित्रात लिही.

उन्हाळा – पेन

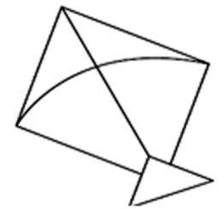

दैनिक – दवाखाना

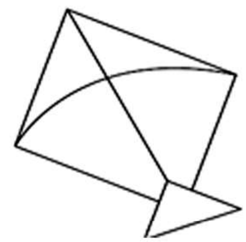

परीक्षा – ऊन

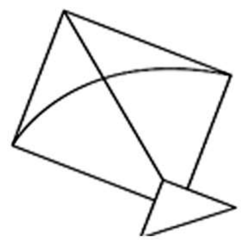

औषध – sपत्रक

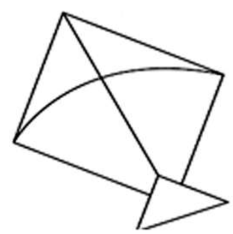

.

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,साधारण =4 मध्यम = 2 स्टार काढ

मूल्यमापन कृती क्र 2

अ) तुम्हाला माहित असलेल्या वर्तमानपत्राची नावे खालील चित्रात लिहा.

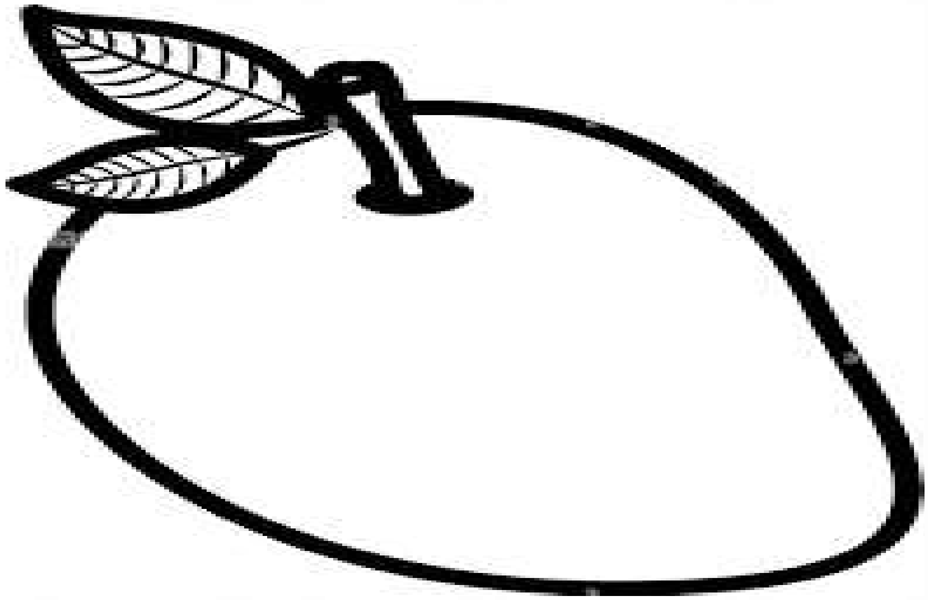

ब) दिलेल्या शब्दातून योग्य शब्द निवडून वाक्य पूर्ण करा.

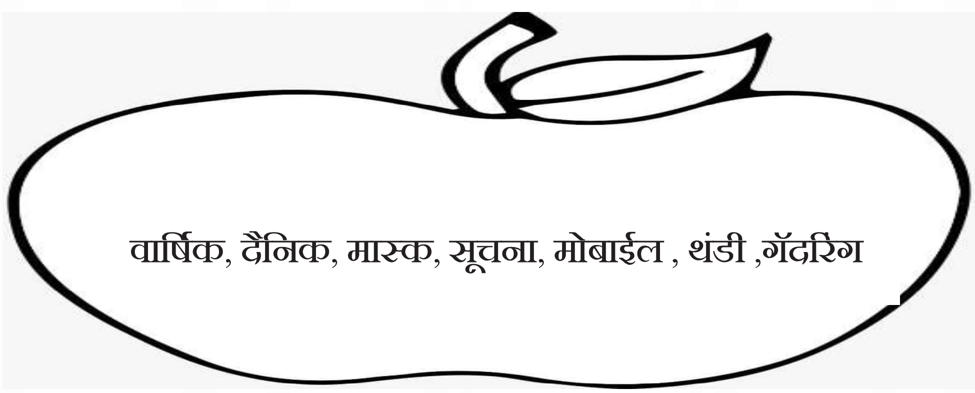

1) हिवाळ्यात फार -------------------------------- पडते.

2) नेहमी -------------------------------- वापरा .

3) शाळेत --------------------------------कार्यक्रम होतात.

4) रोज प्रसिद्ध होणारे --------------------------------

5) वर्षातून प्रसिद्ध होणारे --------------------------------

6) दवाखान्यात येताना ---------------------------------- पाळा.

7) परीक्षेच्यावेळी ----------------------------------- वापरू नये.

क) वाक्य तयार करा.

1) जेंव्हा पाऊस येतो	तेव्हा	उदा. जोराचा वारा येतो. ....

2) बाबाने -------------आणली.

3) शाळेला येताना ------ -------

ड) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) प्रजासत्ताक दिन केंव्हा साजरा केला जातो ?

....

2) राष्ट्रीय सण कोणते ?

....

3) तुम्हाला माहित असलेल्या पाच नेत्यांची नावे लिहा ?

....

4) फलक लेखन चा आपल्याला काय उपयोग होतो ?

....

5) सुट्टी संपल्यानंतर कोणता सण सुरू होतो ?

....

6) शाळा सुरू होण्याचे सत्र कोणते ?

....

.

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,साधारण =4 मध्यम =2 स्टार काढ

अध्ययन निष्पत्ती क्र. 5.9

माहित असलेल्या मुद्यावरील प्रश्नांची सकारण उत्तरे देतात व त्यावर लेखन करतात.

अध्ययन कृती क्र. 9.1

शालेय मध्यान्ह आहार योजना अंतर्गत पाळावयाचे शिस्त / नियम.

मध्यान्ह आहार योजना सर्वप्रथम 1925 मध्ये मद्रास महापालिकेने,शाळेमधील मागास विद्यार्थ्यांसाठी हा कार्यक्रम सुरू केला. त्यानंतर हळूहळू एकेक राज्यात मध्यान्ह आहार योजना कार्यक्रम राबविण्यात आली.

भारतात ही योजना 1995मध्ये राष्ट्रीय स्तरावर सुरू झाली. शाळेतील मुलांची गळती कमी करणे, उपस्थिती वाढविणे आणि शाळेतील नव्या भरती मध्ये वाढ करणे ही उद्दिष्टे डोळ्यासमोर ठेवून ही योजना सुरू झाली. कोणतेही मुलं उपाशी पोटी शाळेत राहू नये म्हणून मध्यान्ह आहार योजना अंतर्गत प्राथमिक व उच्च प्राथमिक विद्यार्थ्यांना समाविष्ट करण्यात आले.

जेवण करताना पाळायचे शिस्त जेवणा आधी हात साबणाने स्वच्छ धुवावे, ताट स्वच्छ धुऊन घ्यावे, जेवण घेताना रांगेत उभे राहून जेवण घ्यावे, एका ठिकाणी स्थिर बसून शांतपणाने जेवण करून घ्यावे.

प्रश्न 1.शाळेमध्ये आहार घेण्यासाठी रांगेत का उभे राहावे?

उत्तर ....

....

....

....

प्रश्न 2. जेवणाआधी काय काय स्वच्छ करून घ्यावे?

उत्तर ....

....

....

प्रश्न 3. आहार घेण्यासाठी कोणकोणती भांडी वापरतो ?

उत्तर ....

....

....

प्रश्न 4. आहार किती प्रमाणात घ्यावे?

उत्तर ....

....

....

प्रश्न 5. अनेक प्रसंगांमध्ये अन्नाची नासाडी होत असते असे प्रसंग व त्याचे कारणे लिहा.

उत्तर ....

....

....

....

....

....

....

....

प्रश्न 6. आवडता आहार पदार्थ या विषयावर पाच ओळी लिहा

उत्तर ....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्रमांक 9.2– खेळ

खेळ हे आपल्यासाठी खूप फायदेशीर आहे. कारण खेळामुळे वेळेचे बंधन, धैर्य,शिस्त, आणि गटामध्ये काम करणे हे शिकतात. खेळामुळे आत्मविश्वासाची पातळी वाढण्यास आणि त्यामध्ये सुधारणा करण्यास मदत होते. खेळाचा नियमित सराव केल्यावर आपण अधिक सक्रिय आणि निरोगी राहू शकतो. खेळ खेळल्यामुळे अनेक आजारापासून सुरक्षित राहण्यास मदत मिळते. खेळल्याने व्यायाम होतो. शरीर बळकट होते. खेळातील शिस्त जीवनालाही वळण देते. खेळामुळे मनोरंजन होते व मनाचा उत्साह वाढतो. सतत अभ्यास केल्यावर कंटाळा येतो त्यानंतर थोडावेळ खेळल्यावर कंटाळा पळून जातो, आणि अभ्यासासाठी पुन्हा उत्साह येतो. खेळात मनाची एकाग्रता साधता येते.

अ) खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा

1. शालेय जीवनात खेळ खेळले पाहिजेत का?

....

....

2. खेळाचे प्रकार सांगा.

....

....

3. तुम्हाला माहीत असलेल्या खेळाची यादी करा.

....

....

4. तुम्हाला कोण कोणते खेळ आवडतात ?

....

....

5. कबड्डी खेळा मध्ये किती खेळाडू असतात ?

....

....

6. खेळामुळे होणारे फायदे लिहा ?

....

....

....

....

ब) खेळाडूंची संख्या पाहून खेळाच्या चित्राला रेषामारून जोड्या जुळवा

खेळ	प्रत्यक्ष खेळाडूंची संख्या
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

8. आवडता खेळ या विषयावर पाच ओळी लिहा.

....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्रमांक 9.3

* शालेय भिंतीवरील सुविचार चे वाचन करून सुविचाराचे विश्लेषण करून, त्यांच्या रोजच्या जीवनातील घटना यांची सांगड घालून, विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारून सकारण उत्तर घेणे.

उदा.

अ) सुविचार "गरज ही शोधाची जननी आहे"

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा

1. जननी म्हणजे काय

....

....

2. शोध लावण्यासाठी गरज का आवश्यकता आहे?

....

....

3. तुला गरज असल्याने कोणत्या गोष्टीचा शोध लागला?

....

....

4. विद्युत शक्तीचा शोध कोणत्या गरजेतून लागला?

....

....

ब) दहा सुविचार पट्टी तयार करा

सुविचार 1. पुस्तके म्हणजे तुमचे मन निर्मळ करणारा साबण आहे.

2. ध्येय उंच असेल की झेप देखील उंचच घ्यावी लागते.

3) .... 4) ....

5) ....6) .... 7) ....

8) ....9) .... 10) ....

अध्ययन कृती क्रमांक 9. 4

मानवी शरीराच्या आकृतीवरून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

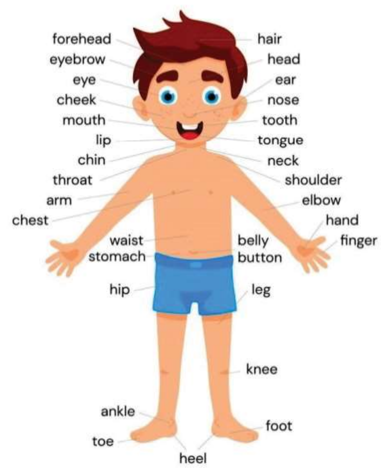

1) जोड्या जुळवा . (चित्रासमोर अवयवाचे नाव लिहा)

1) डोळा

2) कान

3) पाय

4) हात

5) नाक

ब) मानवी शरीराच्या अवयवांची नावे खालील चित्रात लिहा.

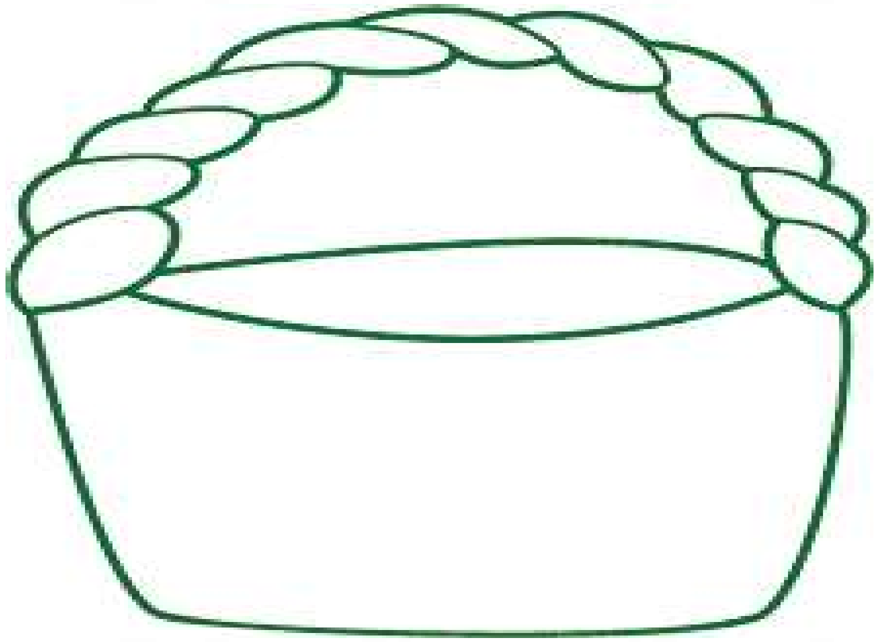

क) तुमच्या वैयक्तिक स्वच्छतेची यादी करा व चित्रात लिहा.

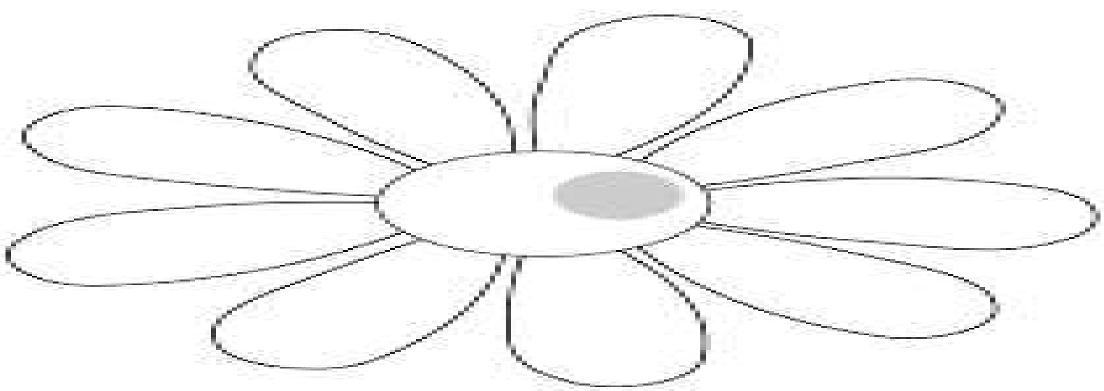

ड) आपल्या शरीराच्या कोणत्याही पाच अवयवाचे कार्य लिहा.

....

....

.

अध्ययन कृती क्रमांक-9.5

आवडता सण दिवाळी

आपल्या भारतात वेगवेगळ्या प्रकारच्या धर्माचे लोक राहतात. त्यामुळे वर्षभर आपल्याकडे सण साजरे होत असतात. दिवाळी किंवा दीपावली हा एक प्रमुख हिंदू सण आहे. हा दीपोत्सव भारतात सर्वत्र साजरा होतो. या सणाला घरात व घराबाहेर लहान लहान दिवे लावले जातात. उंच जागी आकाश दिवा लावला जातो.

दीप घेऊनी आली दिपावली,
रांगोळीचे रंग उधळूनि आली दिपावली.
लाडू, चिवडा, चकल्या आणि करंज्या
मुलांच्या सुट्ट्या घेऊन आली दिपावली.
नवीन कपडे, नवीन खरेदी आणि नवीन माती
घेऊन आली दिपावली.
पणत्यांच्या स्वरात रंगली दिपावली
अशीच सुखे दिपावली दर वर्षी घेऊन येते,
आपल्या सर्वांच्या ह्दयाचे दिप उजळून नेते.

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

1. दिवाळी केव्हा साजरी केली जाते ?

....

....

2. दिवाळीच्या वेळी काय करावे ?

....

....

3. दीप घेऊनी कोणता सण येतो ?

....

....

4. दीपावली सणा मध्ये तुम्ही काय काय करता ?

....

....

5. कोणत्या सणादिवशी घरावरती आकाश दिवे लावतात ?

....

....

मूल्यमापन कृती क्र.1

अध्ययन निष्पत्ती - माहित असलेल्या मुद्यावरील प्रश्नांची सकारण उत्तरे देतात.

1)जोड्या जुळवा

खेळ	प्रत्यक्ष खेळाडूंची संख्या
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

प्रश्न 2) रिकाम्या जागा भरा.

1. शाळेतील मुलांची............. कमी करण्यासाठी माध्यान्ह आहार योजना सुरू केली.
2. खेळ हे आपल्यासाठी खूप............. आहे.
3. खेळातील शिस्त................. वळण देते.
4. दिवाळी ....महिन्यात येते.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. जेवणापूर्वी हात स्वच्छ का धुवावे ?

....

....

2. तुम्हाला कोण कोणते खेळ आवडतात ?

....

....

3. खेळामुळे होणारे फायदे सांगा.

....

....

4. जननी म्हणजे काय ?

....

....

5. मानवी शरीराच्या अवयवांची नावे लिहा.

....

शिक्षक मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहनपर शेरा

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

	सही

घटक खूप आवडला = 5, साधारण = 4 मध्यम = 2 स्टार काढ